

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Krajowa Jednostka Ewaluacji

Wpływ ewaluacji
na skuteczność i efektywność
realizacji polityki spójności w Polsce
Dobre praktyki

Warszawa, listopad 2014

Wpływ ewaluacji na skuteczność i efektywność realizacji polityki spójności w Polsce. Dobre praktyki

© Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014

Opracowane przez:

Katarzyna Hermann-Pawłowska (Fundacja Idea Rozwoju), Tomasz Gapski (Krajowa Jednostka Ewaluacji),
Elżbieta Opalka (Krajowa Jednostka Ewaluacji), Tomasz Kot (Krajowa Jednostka Ewaluacji)

Serdecznie dziękujemy pracownikom jednostek ewaluacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym za zaangażowanie i współpracę oraz przygotowanie i opracowanie materiałów wykorzystanych w niniejszej publikacji.

ISBN: 978-83-7610-523-9

Wydawca:

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa
www.mir.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.ewaluacja.gov.pl

Departament Koordynacji Strategii i Polityk Rozwoju
Krajowa Jednostka Ewaluacji
tel. 22 273 76 00, 22 273 76 01
fax: 22 273 89 08
e-mail: ewaluacja@mir.gov.pl
e-mail: sekretariatdks@mir.gov.pl

Egzemplarz bezpłatny

WPROWADZENIE

Jednym z najważniejszych warunków prowadzenia skutecznych i efektywnych polityk publicznych jest posiadanie wiedzy na temat rezultatów podejmowanych działań. Polityki publiczne pozbawione systemów generowania wiarygodnych i rzetelnie udokumentowanych informacji dotyczących efektów interwencji, dostarczanych w odpowiednim momencie i w wymaganej formie, skazane są na niepowodzenie.

Polityka spójności stanowi obszar działalności władz publicznych, w ramach którego kwestie związane ze skutecznością i efektywnością oraz sposobami ich oceny stanowią jeden z głównych priorytetów. System ewaluacji polityki spójności jest istotnym, i wciąż zyskującym na znaczeniu elementem architektury ogólnego systemu wdrażania funduszy unijnych.

Zadaniem ewaluacji jest dostarczenie wiedzy na temat skuteczności, efektywności, trafności, użyteczności i trwałości interwencji podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Powinna ona również wyjaśniać przyczyny zaistniałych dzięki interwencji zmian społeczno-ekonomicznych (lub ich braku). Innymi słowy ewaluacja udziela odpowiedzi na pytania „czy” i „dlaczego” cele polityki lub programu zostały zrealizowane.

Użyteczność ewaluacji jako instrumentu realizacji polityk publicznych oceniana jest głównie poprzez pryzmat zmian jakie dzięki niej zostały dokonane we wdrażanych politykach i programach oraz efektów społeczno-ekonomicznych, jakie dzięki tym zmianom zaistniały. Podstawowym kryterium użyteczności ewaluacji jest zatem trafność i skuteczność formułowanych przez nią rekomendacji.

Niniejsza publikacja stanowi pierwszą próbę prezentacji przykładowych efektów realizacji procesu ewaluacji w Polsce w ramach polityki spójności. Należy podkreślić, że przytoczone w niej przykłady są niewielką częścią całkowitej liczby zrealizowanych ewaluacji i jeszcze mniejszą całkowitej liczby sformułowanych i wdrożonych rekomendacji. Można zatem przyjąć, że wpływ ewaluacji na funkcjonowanie programów operacyjnych i w konsekwencji na pozytywne zmiany społeczno-ekonomiczne na poziomie krajowym i regionalnym stanowi wielokrotność zaprezentowanego w opisanych poniżej przykładach.

Skuteczność i użyteczność ewaluacji jako instrumentu wdrażania polityki spójności uwarunkowana jest w znacznym stopniu stosowanymi rozwiązaniami instytucjonalno-organizacyjnymi¹. Polski system ewaluacji wskazywany jest przez Komisję Europejską jako przykład dobrych praktyk w zakresie potencjału krajowych i regionalnych jednostek ewaluacyjnych oraz ilości i jakości realizowanych przez nie działań. W ramach polskiego systemu ewaluacji polityki spójności funkcjonuje innowacyjne w skali europejskiej rozwiązanie w postaci Systemu Wdrażania Rekomendacji (SWR). Jest to zestaw zasad i procedur uregulowanych wytycznymi Krajowej Jednostki Ewaluacji, wspieranych technicznie przez narzędzia informatyczne w postaci interaktywnych baz danych, tj. bazy badań ewaluacyjnych oraz bazy wniosków i rekomendacji. Instytucjonalizacja procesu wdrażania rekomendacji przekłada się na zwiększenie poziomu wykorzystania ewaluacji. Zgodnie z zasadami i procedurami systemu każda sformułowana rekomendacja staje się przedmiotem analizy, konsultacji oraz dyskusji na wielu różnorodnych forach. Dzięki temu ewaluacja staje się katalizatorem debaty i refleksji nad skutecznością i efektywnością interwencji podejmowanych w ramach polityki spójności.

Niemniej jednak procedury i instytucje nie są jedynym czynnikiem decydującym o wykorzystywaniu wiedzy w procesie wdrażania polityk publicznych. Równie istotną kwestią jest świadomość użyteczności ewaluacji jako instrumentu wdrażania, a także postawa zaangażowania w proces formułowania potrzeb informacyjnych oraz wykorzystywania wyników badań ewaluacyjnych w codziennej praktyce wśród uczestników systemu realizacji polityki spójności, w tym w szczególności wśród decydentów. Stąd jednym z celów niniejszej publikacji jest

¹ Czynniki warunkujące użyteczność ewaluacji poddane zostaną szczegółowej analizie w podsumowaniu niniejszej publikacji.

promocja i upowszechnienie ewaluacji jako narzędzia wdrażania programów operacyjnych poprzez prezentację obiektywnych dowodów jej skuteczności.

Publikacja zawiera dwadzieścia przykładów dobrych praktyk wykorzystania ewaluacji. Opisy przykładów dotyczą krajowych oraz regionalnych programów operacyjnych koncentrując się w większym stopniu na efektach wdrożenia rekomendacji niż na samych wynikach badań, z którymi można zapoznać się dzięki lekturze poszczególnych raportów ewaluacyjnych. W ramach podsumowania publikacji podjęta została próba sformułowania wniosków w zakresie czynników warunkujących skuteczność i użyteczność ewaluacji jako narzędzia wdrażania polityki spójności i programów operacyjnych.

Gorąco zachęcam Państwa do lektury naszej publikacji i do jak najszerszego wykorzystywania zawartej w niej wiedzy.

Agnieszka Dawydzik
Dyrektor Departamentu
Koordynacji Strategii i Polityk Rozwoju
w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju

STUDIUM PRZYPADKU 1

Zamawiający badanie:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (KIE)

Przedmiot badania:

Ewaluacja horyzontalna obejmująca więcej niż jeden program operacyjny

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena korzyści uzyskiwanych przez Państwa UE-15 w wyniku realizacji polityki spójności w krajach Grupy Wyszehradzkiej

Wykonawca badania:

Fundacja Naukowa – Instytut Badań Strukturalnych

Termin realizacji badania:

czerwiec – grudzień 2011

Potrzeba realizacji badania:

Decyzja o realizacji badania wynikała z potrzeby weryfikacji hipotezy o ogólnoeuropejskim charakterze korzyści z realizacji polityki spójności UE na użytek debaty nad przyszłością tej polityki i negocjacji budżetu unijnego 2014-2020.

Krótki opis badania:

Głównym celem badania było określenie korzyści, jakie kraje UE-15 osiągają z realizacji polityki spójności w krajach Grupy Wyszehradzkiej (V4) – a więc w Polsce, Czechach, na Słowacji i Węgrzech. Na potrzeby badania korzyści te zdefiniowane zostały głównie jako wartość dodatkowego eksportu krajów UE-15 do krajów V4, wynikającego ze wzmożonego zapotrzebowania w krajach V4 powstałego wskutek realizacji polityki spójności. Zgodnie z założeniami badania realizacja polityki spójności stanowi istotny impuls rozwojowy, który przekłada się na wzrost PKB, a tym samym i wzrost popytu konsumpcyjnego, inwestycyjnego i zaopatrzeniowego – w znacznej części zaspokajany przez import pochodzący z państw UE-15.

Rezultaty bezpośrednie:

Wyniki ewaluacji wskazały na dwa rodzaje korzyści uzyskiwanych przez kraje UE-15: bezpośrednie, czyli transfery finansowe do przedsiębiorstw zagranicznych uczestniczących w realizacji projektów unijnych w krajach V4, tj. dostarczających niezbędne dobra i usługi oraz pośrednie, czyli zwiększenie obrotów handlowych pomiędzy UE-15 a krajami Grupy Wyszehradzkiej w wyniku wzrostu gospodarczego w krajach V4 wywołanego realizacją polityki spójności.

Zgodnie z wynikami badania ok. 7% środków zainwestowanych w krajach Grupy Wyszehradzkiej w ramach polityki spójności UE trafia do firm z krajów UE-15 jako dostawców dóbr i usług w ramach realizacji projektów współfinansowanych z funduszy unijnych (korzyści bezpośrednie). Największe korzyści z realizacji polityki spójności w krajach Grupy Wyszehradzkiej odniosły firmy niemieckie, hiszpańskie, austriackie oraz irlandzkie.

Z każdego euro netto zainwestowanego w realizację polityki spójności w państwach V4 przez kraje UE15 wraca do nich 61 centów (korzyści pośrednie). Przy tym, w przypadku Niemiec, Irlandii i Luksemburga wartość dodatkowego eksportu kierowana do krajów V4 na skutek wdrażania w nich polityki spójności jest wyższa niż rzeczywiste koszty jej wdrażania ponoszone przez te kraje. Dla głównego partnera handlowego krajów V4 – Niemiec – stosunek ten wynosi 125%.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Jednym z najważniejszych efektów badania było sformułowanie i dostarczenie argumentów do dyskusji nad przyszłością polityki spójności oraz w trakcie negocjacji budżetu unijnego na lata 2014-2020.

Celem badania była weryfikacja hipotezy o ogólnoeuropejskim charakterze efektów realizacji polityki spójności UE

Ewaluacja potwierdziła, że korzyści z realizacji polityki spójności są obopólne – dotyczą zarówno beneficjentów jak i płatników netto

Wyniki badania miały wpływ na:

- zwiększenie poziomu świadomości ogólnoeuropejskiego charakteru efektów realizacji polityki spójności*
- kształtowanie pozytywnego wizerunku polityki spójności i postawy sprzyjającej jej kontynuacji w okresie 2014-2020*
- ułatwienie prowadzenia procesu negocjacji budżetu unijnego na lata 2014-2020*

Wyniki badania potwierdziły bowiem, że europejska polityka spójności przynosi korzyści społeczno-gospodarcze dla całej Unii Europejskiej. Wzrost gospodarczy wywołany przez fundusze strukturalne w państwach członkowskich będących beneficjentami, w tym szczególności w Polsce, przekłada się na pozytywne skutki społeczno-ekonomiczne w pozostałych państwach członkowskich. Wdrażanie funduszy unijnych skutkuje zwiększeniem skali wymiany handlowej, a korzystna struktura dodatkowego eksportu wywołanego realizacją polityki spójności przyczynia się do rozwoju i modernizacji gospodarek Państw Członkowskich. Polskiej stronie negocjacyjnej dostarczone zostały zatem przekonujące argumenty przemawiające za kontynuacją polityki spójności znajdujące potwierdzenie w wiarygodnych i obiektywnych wynikach badania zrealizowanego przez niezależnego ewaluatora, co ułatwiło wynegocjowanie przez Polskę optymalnej wielkości środków unijnych na lata 2014-2020.

W celu weryfikacji oraz uwiarygodnienia ewaluacji, założenia i wyniki badania skonsultowano z jednostkami analitycznymi i ewaluacyjnymi w Komisji Europejskiej, a raport końcowy poddany został recenzji naukowej. Do ścisłej współpracy w ramach badania zaproszone zostały pozostałe kraje Grupy Wyszehradzkiej dzięki czemu zwiększeniu uległ zasięg i siła oddziaływania ewaluacji. Wyniki ewaluacji prezentowane były w kraju i za granicą (w tym m.in. na forum Komisji Europejskiej). Na potrzeby promocji wyników przygotowano materiały profilowane obrazujące korzyści poszczególnych państw UE-15, które stanowiły tło do dyskusji z przedstawicielami krajów UE-15, w tym w szczególności z płatnikami netto prowadzonej m.in. przez Ministra Rozwoju Regionalnego w ramach procesu negocjacji.

Realizacja badania oraz promocja jego wyników przyniosły spodziewany efekt – wyniki badania stanowiły jeden z istotnych wątków dyskusji zarówno na forum unijnym (wyniki badania przytaczane były m.in. przez wysokich przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz europarlamentarzystów), jak i w najbardziej zainteresowanych krajach (m.in. w Niemczech gdzie wyniki polskich analiz komentowane były w krajowych mediach). Przedstawiciele polskiej administracji, w tym główni decydenci, wskazują na niniejsze badanie jako na jeden z istotnych instrumentów negocjacyjnych w ramach negocjacji perspektywy finansowej 2014-2020.

Z uwagi na specyficzny charakter niniejszej ewaluacji trudno jest w sposób jednoznaczny ustalić zakres i siłę jej bezpośredniego oddziaływania. Niemniej jednak skala zainteresowania wynikami badania, częstotliwość, kontekst i miejsca przytaczania jego wyników, a także deklaracje osób zaangażowanych w proces negocjacyjny, pozwalają na sformułowanie tezy, że badanie dotyczące korzyści krajów UE-15 odnoszonych w wyniku realizacji polityki spójności w krajach V4 miało istotny wpływ na:

- zwiększenie poziomu świadomości „wspólnotowego” wymiaru polityki spójności gdzie korzyści z jej realizacji mają charakter obopólny tj. dotyczą zarówno płatników, jak i beneficjentów pomocy (tzw. *win-win situation*),
- kształtowanie wśród zagranicznej opinii publicznej, w tym w szczególności wśród głównych decydentów, pozytywnego wizerunku polityki spójności i postawy sprzyjającej jej kontynuacji w okresie 2014-2020,
- ułatwienie stronie polskiej oraz pozostałym krajom Grupy Wyszehradzkiej prowadzenia procesu negocjacji budżetu unijnego na lata 2014-2020.

STUDIUM PRZYPADKU 2

Zamawiający badania:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego/Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (IZ PO IG)

Przedmiot badań:

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (PO IG)

Tytuł badań ewaluacyjnych:

1. Ocena trafności doboru kryteriów wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
2. Ewaluacja funkcjonowania systemu oceny i wyboru projektów w ramach PO IG – etap II – po rozpoczęciu rund aplikacyjnych
3. Ewaluacja zmian w systemie wyboru projektów w ramach wybranych działań PO IG 2007-2013

Wykonawcy badań:

1. CASE – Doradcy Sp. z o.o.
2. CASE – Doradcy Sp. z o.o.
3. Konsorcjum: Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych oraz Reytech Sp. z o.o.

Termin realizacji badań:

1. lipiec – listopad 2008
2. październik 2009 – luty 2010
3. maj – sierpień 2013

Potrzeba realizacji badania:

Za decyzją o zleceniu całego cyklu badań ewaluacyjnych poświęconych systemowi wyboru projektów leżało przekonanie, że wybór projektów jest procesem mającym kluczowe znaczenie dla jakości wdrożenia programu oraz osiągnięcia jego celów. W opinii IZ PO IG dopiero przeprowadzenie serii badań pozwalało na ocenę zarówno zaprojektowanego systemu, jego funkcjonowania w praktyce, jak również efektów wprowadzanych w nim zmian i usprawnień.

Przeprowadzono cykl badań dotyczących systemu wyboru projektów w celu pełniejszego wykorzystania wniosków z ewaluacji

Krótki opis badania:

Powyższe badania miały różny charakter. Pierwsze było swego rodzaju oceną ex ante wypracowanych kryteriów wyboru projektów, drugie o charakterze on-going oprócz analizy skuteczności kryteriów (na podstawie już przeprowadzonych konkursów) dotyczyło oceny samego systemu – od momentu aplikowania do zatwierdzenia projektów do dofinansowania. Z kolei trzecie badanie skupiło się na efektach zmian zarówno samych kryteriów, jak i systemów oceny wniosków, a także na wskazaniu dobrych praktyk, które spowodują wybór najbardziej innowacyjnych projektów, a nie „najlepszych wniosków”.

Rezultaty bezpośrednio:

W wyniku przeprowadzonych badań zidentyfikowano wiele obszarów problemowych związanych z systemem wyboru projektów, sposobem ich oceny, ze sformułowaniem kryteriów wyboru projektów. W wyniku realizacji pierwszego badania wykonawca przygotował tabelę, która zawierała listę kryteriów, które jego zdaniem powinny zostać zmienione wraz ze wskazaniem proponowanych zmian. Istotna część rekomendacji dotyczących konkretnych kryteriów została wdrożona, co potwierdziło badanie drugie przeprowadzone kilkanaście miesięcy później. Badanie drugie doprowadziło do weryfikacji wprowadzenia zmian kryteriów, rekomendowanych we wcześniejszej ewaluacji. Badanie po rozpoczęciu rund aplikacyjnych ukazało kilka istotnych kwestii problemowych w analizowanym obszarze związanych z funkcjonowaniem systemu wyboru i oceny projektu. W końcu w badaniu trzecim szczegółowej analizie poddano zmiany kryteriów i systemu oceny projektów pod kątem wykorzystania wyników w kolejnej perspektywie finansowej. Większość wprowadzonych zmian w systemie oceny i wyboru projektów została oceniona pozytywnie.

Zmiany w systemie wyboru i oceny projektów doprowadziły do dofinansowania projektów lepiej wpisujących się w cele PO IG, dopasowanych do rzeczywistości gospodarczej i faktycznego popytu na wsparcie

Stopniowe odchodzenie od parametryzacji przy ocenie projektów innowacyjnych i złożonych pozwoliło na wybór najlepszych projektów

Wprowadzone zmiany prowadziły do usprawnienia procesu wdrażania PO IG 2007-2013

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W wyniku przeprowadzonych badań doprowadzono do zmian w systemie wyboru i oceny projektów. Do najważniejszych z nich należały zmiany w kryteriach wyboru projektów dotyczące między innymi: doprecyzowania kryterium innowacyjności, wprowadzenie w wybranych działaniach dodatkowych kryteriów rozstrzygających w przypadku uzyskania tej samej liczby punktów, zmniejszenie liczby kryteriów, poprawy definicji kryteriów, zmiany wag przypisanych kryteriom. Wdrożenie rekomendacji w tym zakresie prowadziło do wyboru i dofinansowania projektów lepiej wpisujących się w cele PO IG, w szczególności w zakresie badań i rozwoju nowoczesnych technologii. Ponadto, wprowadzane zmiany pozwoliły na lepsze dopasowanie interwencji do rzeczywistości gospodarczej i faktycznego popytu na wsparcie. Dotyczy to np. działań z zakresu wsparcia powiązań kooperacyjnych.

W tym kontekście, szczególnie ważną kwestią było określenie najlepszego sposobu wyboru projektów – czy używać kryteriów sparametryzowanych (spełnia/nie spełnia), czy niesparametryzowanych. Parametryzacja oceny jest sposobem na jej zobiektywizowanie, nie sprawdza się jednak, jak wykazały przeprowadzone badania, w odniesieniu do oceny innowacyjności, w szczególności w wypadku projektów złożonych, o dużej wartości. W takich wypadkach konieczne jest pozostawienie oceniającym pola do niesparametryzowanej, w pewnej mierze subiektywnej oceny. W wyniku przeprowadzonych badań utwierdzono się w opinii, że oceny sparametryzowane powinny być stosowane tam, gdzie pożądane efekty są możliwe do precyzyjnego określenia (np. wzrost zatrudnienia, efekty środowiskowe, udział młodych naukowców), jednak w wypadku projektów złożonych ich waga nie powinna zdominować kluczowych kryteriów niesparametryzowanych. Przyjęto założenie, że kryteria sparametryzowane mogą być jedynymi kryteriami w wypadku mniejszych projektów, w sytuacji gdy konkurencja między wnioskami nie ma większego znaczenia, a masowość wsparcia wyklucza skuteczne stosowanie kryteriów niesparametryzowanych. Rekomendowane zmiany w systemie wyboru projektów prowadziły więc do zwiększenia możliwości wyboru projektów najbardziej wartościowych, w szczególności w obszarze innowacyjności. Zmiany w tym kierunku wprowadzone zostały w części działań w sposób eksperymentalny (poprzez wprowadzenie panelu ekspertów). Pozytywna ocena wprowadzenia panelu ekspertów w ramach oceny projektów dotyczących inwestycji w innowacyjne przedsięwzięcia poprowadziła do przyjęcia takiego – bardziej elastycznego podejścia do oceny projektów w nowym okresie programowania.

Wprowadzone w wyniku realizacji badania zmiany w systemie wdrażania PO IG na lata 2007-2013 doprowadziły do usprawnienia procesu wdrażania części działań poprzez zmniejszenia liczby odwołań oraz poprzez skrócenie czasu trwania oceny wniosków.

STUDIUM PRZYPADKU 3

Zamawiający badanie:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (IZ PO KL)

Przedmiot badania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (PO KL)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowych EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL

Wykonawca badania:

Ośrodek Ewaluacji Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

lipiec – grudzień 2012

Potrzeba realizacji badania:

Potrzeba realizacji badania wynikała, z jednej strony ze zidentyfikowanych problemów związanych z zapewnieniem trwałości realizowanych projektów w obszarze edukacji przedszkolnej, z drugiej z konieczności oceny skuteczności dotychczasowego wsparcia w związku z planowaną kontynuacją tego typu działań w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

Krótki opis badania:

Celem badania była ocena trwałości funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego (OWP), utworzonych lub wspartych ze środków PO KL, a także trafności, skuteczności i efektywności wsparcia zaoferowanego dotychczas w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL.

Rezultaty bezpośrednie:

Wyniki prowadzonych badań wskazują na stosunkowo wysoką trwałość funkcjonowania OWP, wzrost upowszechnienia edukacji przedszkolnej oraz poszerzenie oferty znacznej liczby już istniejących przedszkoli, m.in. poprzez uatrakcyjnienie programu zajęć dodatkowych i specjalistycznych, tworzenie nowych grup przedszkolnych. Rekomendacje sformułowane w ramach badania dotyczyły przede wszystkim większej koncentracji wsparcia na obszarach z utrudnionym dostępem do usług przedszkolnych, rozszerzenia wsparcia poprzez objęcie wsparciem dzieci najmłodszych, zwiększenia trwałości realizowanych projektów oraz bardziej jakościowego ukierunkowania wsparcia poprzez umożliwienie finansowania doksztalcenia nauczycieli przedszkolnych. W ramach badania sformułowano 10 rekomendacji, z czego 7 zostało wdrożonych częściowo, a 3 w całości.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Zgodnie z wynikami przeprowadzonego badania, interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w obszarze edukacji przedszkolnej jest obecnie ukierunkowywana na wsparcie szeregu działań, które będą gwarantować lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych, w szczególności na obszarach wiejskich oraz wszędzie tam, gdzie istnieją „białe plamy” partycypacji w edukacji przedszkolnej.

W celu poprawy dostępności edukacji przedszkolnej, IZ PO KL na podstawie wyników badania wprowadziła zmianę w zapisach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, polegającą na modyfikacji limitu 30% obszarów danego województwa, na których stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej jest najniższy, kwalifikujących się do objęcia wsparciem z PO KL. Działania upowszechniające edukację przedszkolną zostały skoncentrowane na różnych obszarach oraz grupach (np. promowaniu edukacji przedszkolnej wśród dzieci 3-4 letnich, wyrównywania szans edukacyjnych dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych), w stosunku do których istnieją specyficzne potrzeby w tym zakresie. Umożliwia to upowszechnianie edukacji przedszkolnej nie tylko

Celem badania była ocena trwałości funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków PO KL

Badanie wskazało na wysoką użyteczność dotychczas realizowanych działań, ale również na możliwości podniesienia skuteczności oferowanego wsparcia z EFS

Wyniki badania wykorzystano dla zwiększenia koncentracji wsparcia na obszarach o najmniejszej dostępności do OWP oraz na najbardziej potrzebujących grupach

Efektom zmian w PO KL powinno być upowszechnienie edukacji przedszkolnej tam, gdzie istnieją największe potrzeby w tym zakresie

W wyniku wprowadzonych zmian powinna zwiększyć się trwałość projektów

Rekomendacje z badania wykorzystane zostały w procesie programowania 2014-2020 poprzez bardziej jakościowe ukierunkowanie wsparcia dla edukacji przedszkolnej

w stosunku do obszarów o skrajnie niskich wskaźnikach upowszechnienia edukacji przedszkolnej, ale również tam, gdzie istnieją największe potrzeby w tym zakresie.

Ze względu na koncentrację wsparcia na obszarach, na których istnieją deficyty w zakresie dostępności miejsc edukacji przedszkolnej, obszary kwalifikujące się do otrzymania wsparcia będą identyfikowane w oparciu o analizę uwarunkowań wewnątrz regionalnych (lokalnych i ponadlokalnych), przeprowadzoną na podstawie m. in.: stopnia upowszechnienia edukacji przedszkolnej, prognoz demograficznych, uwarunkowań ekonomiczno-społecznych, zróżnicowań przestrzennych w dostępie do edukacji przedszkolnej, popytu na miejsca w ośrodkach edukacji przedszkolnej. Jednocześnie beneficjenci realizowanego wsparcia, w celu zagwarantowania trwałości projektów – o którą postulowano w niniejszym badaniu – będą zobowiązani zapisami umowy o dofinansowanie projektu do zachowania trwałości utworzonych w ramach projektu miejsc edukacji przedszkolnej, przez okres co najmniej 2 lat od momentu zakończenia działań projektowych, w niezminionej formie i jakości, w stosunku do tej, która była realizowana w ramach projektu.

Zgodnie z wynikami badania w przyszłości umożliwione zostanie realizowanie wsparcia merytorycznego dla nauczycieli (szkolenia, warsztaty, studia podyplomowe m.in. z zakresu metody projektów, pracy z grupą różnowiekową, prowadzenia obserwacji dzieci i współpracy z rodzicami) jako część projektów wspierających edukację przedszkolną. Wsparcie szkoleniowe i merytoryczne nauczycieli będzie miało znaczący wpływ na podwyższenie jakości edukacji przedszkolnej i rozwój kapitału ludzkiego w Polsce – na co wskazały wyniki badań jakościowych w badaniu ewaluacyjnym.

STUDIUM PRZYPADKU 4

Zamawiający badania:

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (IP PO IG)

Przedmiot badań:

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (PO IG)

Tytuł badań ewaluacyjnych:

Barometr innowacyjności

Wykonawcy badań:

Etap 1. Opracowanie metodologii ewaluacji: PARP, The Gallup Organization Poland Sp. z o.o., CASE-Doradcy Sp. z o.o.

Etap 2. Wdrożenie systemu i realizacja ewaluacji on-going: Konsorcjum ARC Rynek i Opinia Sp. z o.o. oraz Exacto Sp. z o.o.

Etap 3. Opracowanie wyników ewaluacji on-going: ARC Rynek i Opinia Sp. z o.o., PARP

Etap 4. Realizacja kontrfaktycznej ewaluacji wpływu (edycja 2013): PARP

Termin realizacji badań:

1. maj 2008 – czerwiec 2010 (opracowanie metodologii ewaluacji)
2. czerwiec 2011 – grudzień 2015 (realizacja ewaluacji on-going i opracowanie wyników)
3. listopad 2013 – grudzień 2015 (projektowanie i realizacja kontrfaktycznej ewaluacji wpływu)

Potrzeba realizacji badania:

Decyzja o realizacji badań w ramach „*Barometru Innowacyjności*” wynikała z potrzeby bieżącego obserwowania postępów w realizacji działań skierowanych do przedsiębiorstw w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (numery działań: 1.4-4.1, 4.2, 3.3.2, 4.2, 4.4, 5.4.1, 6.1 8.1 i 8.2).

Krótki opis badania:

Projekt jest wieloaspektowym (systemowym), cyklicznym badaniem ewaluacyjnym, mającym na celu kompleksowy pomiar i bieżącą ocenę rezultatów programu w trakcie jego realizacji (on-going) oraz analizę efektów po jego zakończeniu (ex post). Ewaluacje on-going w ramach „*Barometru Innowacyjności*” – tj. system ośmiu spójnych i kompleksowych projektów ewaluacyjnych – prowadzone są w oparciu o narzędzia i wskaźniki ewaluacyjne, opracowane w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w latach 2008-2010 w ramach Grupy eksperckiej ds. ewaluacji PO IG. System ewaluacji on-going PO IG od 2013 r. PARP rozbudowała o analizy efektów wsparcia w wybranych obszarach PO IG (ewaluacje ex post). Obejmują one analizy stanu kontrfaktycznego udzielonego wsparcia, odnoszące się do wyselekcjonowanych grup referencyjnych (podejście rozwijane przez PARP na bazie doświadczeń ewaluacji on-going i ex post Działania 2.1 i 2.3 SPO WKP).

Rezultaty bezpośrednie:

„*Barometr Innowacyjności*” odpowiada na potrzeby informacyjne i sprawozdawcze instytucji zaangażowanych w realizację PO IG na lata 2007-2013. Wartości wskaźników rezultatu i wpływu oraz oceny zebrane w ramach „*Barometru Innowacyjności*”, docelowo – poza informacjami niezbędnymi do ewaluacji ex post programu – są wykorzystywane w sprawozdaniach z realizacji poddziałań i działań oraz dostarczają systematycznych informacji w jakim stopniu poszczególne działania PO IG są skuteczne (tj. realizują postawione przed nimi cele). W ten sposób ewaluacje on-going wspomagają system monitorowania PO IG, dostarczając decydentom dodatkowych informacji. Tym samym wyniki ewaluacji wspierają procesy decyzyjne na podstawie wyrażonej wskaźnikowo

„Barometr” ma na celu kompleksowy pomiar i bieżącą ocenę rezultatów programu w trakcie jego realizacji (on-going) oraz analizę efektów po jego zakończeniu (ex post)

„Barometr” odpowiada na potrzeby informacyjne i sprawozdawcze instytucji zaangażowanych w realizację PO IG na lata 2007-2013 stanowiąc narzędzie wspierające system monitorowania

produktywności poszczególnych Działań PO IG oraz stanowią unikalne źródło wiedzy, na przykład na potrzeby analiz ekonomicznych sektora przedsiębiorstw.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Analiza bieżącego „pulsu Programu” w latach 2011-2015 pozwalała formułować rekomendacje operacyjne, na podstawie bieżących opinii i ocen dokonywanych przez przedsiębiorców-beneficjentów. Dotyczyły one na przykład obsługi przez PARP/Regionalne Instytucje Finansujące(RIF)/Punkty Konsultacyjne(PK)/firmy doradcze na etapie aplikowania w kolejnych rundach naboru, realizacji i rozliczania projektów, brakujących kosztów kwalifikowanych, występujących trudności w procesie realizacji lub zagrożeń w uzyskiwaniu efektów, itp. Jako informacje zarządcze są one systematycznie wykorzystywane przez PARP przy nadzorowaniu procesu wdrażania działań PO IG oraz do kompleksowego i stałego monitorowania ich efektów. Przykładem wpływu „Barometru” na proces decyzyjny jest wstępna identyfikacja barier dla przedsiębiorców, występujących w Działaniu 6.1 PO IG, która doprowadziła do pogłębionej analizy w postaci kolejnej ewaluacji dotyczącej tego działania, a w konsekwencji przyczyniła się do zmian w sposobie wsparcia przedsiębiorców w zakresie rozwoju działań proeksportowych (dotyczących na przykład rozszerzenia kwalifikowalności wydatków).

„Barometr” zasila proces decyzyjny dzięki informacjom zarządczym, dotyczącym na etapie pomiaru początkowego: motywów korzystania ze środków publicznych, strategii przedsiębiorców, scenariuszy alternatywnych wobec dotacji, profili ekonomicznych beneficjentów, pogłębionych ocen etapu aplikowania i wyboru projektów z perspektywy przedsiębiorców, ocen współpracy na tych etapach z zaangażowanymi partnerami (PARP, RIF, PK, Promotorzy Projektów Innowacyjnych, firmy konsultacyjne itp.). Pomiar końcowy, z kolei, w szczególności odnosi się do: kondycji beneficjentów w ujęciu najważniejszych parametrów ekonomicznych (przychody, zatrudnienie, nakłady na działalność innowacyjną, ochrona własności przemysłowej itp.), bezpośrednich rezultatów programu (aktywność e-usługowa, badawczo-rozwojowa, współpraca sieciowa, innowacje, rozwój eksportu, etc.) oraz pogłębionych ocen etapu realizacji i rozliczenia projektów w poszczególnych działaniach PO IG.

Agregacje dokonane z ośmiu edycji ewaluacji on-going pozwolą przedstawić dotychczasowe rezultaty programu w postaci najważniejszych zmian jakie odnotowują przedsiębiorcy w swojej działalności, w kontekście uzyskanego dofinansowania. Dane z ewaluacji on-going, uzupełnione o analizy z wykorzystaniem podejścia *counterfactual impact evaluation*, pozwalają na kompleksową ocenę skuteczności i efektywności programu. Dotychczas przeprowadzone badania w ramach „Barometru Innowacyjności” wskazują na następujące generalne rezultaty w przedsiębiorstwach, dwa lata po rozliczeniu projektów PO IG: dynamiczny wzrost przychodów, stabilny wzrost zatrudnienia, wzrost aktywności innowacyjnej oraz wzrost potencjału do dalszego tworzenia innowacji².

W toku prac nad przygotowaniem nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020, dane z „Barometru” służyły identyfikacji najbardziej efektywnych instrumentów proinnowacyjnych. Dzięki informacji gromadzonej w sposób bieżący i systematyczny w trakcie realizacji programu, na etapie projektowania Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020, można było w oparciu o dane „Barometru” odpowiedzieć na szereg pytań, odnoszących się do efektywności różnego typu instrumentów proinnowacyjnych adresowanych do firm.

Ponadto, samo badanie było wskazane przez wielu ekspertów (Komisji Europejskiej, Ministerstw, Banku Światowego, innych) jako „dobra praktyka”. Zaadoptowanie podejścia zastosowanego w „Barometrze”, rekomendowano m.in. nowo tworzonemu systemowi monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji (*SMART specialisation*) na poziomie krajowym.

Dane gromadzone w sposób systematyczny i wystandaryzowany stanowią źródło bieżącej obserwacji rezultatów i efektów programu, źródło informacji zarządczej oraz podstawę do ewaluacji ex post po zakończeniu programu. Wpływają one pośrednio na zwiększenie transparentności dzia-

Wyniki badań wykorzystywane są w procesie decyzyjnym prowadząc np. do redukcji barier we wsparciu przedsiębiorstw

Agregacje dokonane z ośmiu edycji ewaluacji pozwalają przedstawić dotychczasowe rezultaty programu w postaci najważniejszych zmian, jakie odnotowują przedsiębiorcy w kontekście uzyskanego dofinansowania

Dane z „Barometru” służyły identyfikacji najbardziej efektywnych instrumentów proinnowacyjnych na lata 2014-2020

Badanie wskazane przez wielu ekspertów jako „dobra praktyka” rekomenduje się wykorzystać przy tworzeniu systemu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym

² Por. „Pierwsze efekty Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 – sytuacja ekonomiczna beneficjentów PARP 2 lata po zakończeniu projektów”, PARP, Warszawa 2014 (<http://badania.parp.gov.pl/files/74/75/77/19421.pdf>)

łania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w zakresie wsparcia przedsiębiorstw ze środków PO IG poprzez pozytywny wpływ na politykę informacyjną tej instytucji.

Ponadto, badania stosowane w „*Barometrze Innowacyjności*” wpływają na sposób monitorowania i ewaluacji programu, poprzez rozwijanie innowacyjnego i systemowego podejścia, polegającego między innymi na:

- standaryzacji i kompleksowości narzędzi, co zapewnia porównywalność wskaźników ewaluacyjnych z danymi GUS o kondycji ekonomicznej i innowacyjności sektora przedsiębiorstw, porównywalność ocen pomiędzy poszczególnymi działaniami PO IG oraz pozwala na analizy zagregowane i różnego typu analizy przekrojowe oraz obserwację trendów ekonomicznych w długich szeregach czasowych,
- narzędziach badawczych opartych na technologii webowej przetestowanych na przedsiębiorcach (beneficjentach) i dostosowanych do ich preferencji, pozwalających na wysokie poziomy zwrotności (na poziomie 50-65%),
- szybkim dostępie do wyników (dla grup beneficjentów z danego naboru, z danego roku itp.) dzięki realizacji badań i analiz cyklicznie (w cyklach półrocznych),
- innowacyjnym podejściu do badania efektywności wsparcia (m.in. tracking research obejmujący wszystkich beneficjentów na dwóch etapach: 1) realizacji projektów – pomiar początkowy – i 2) trwałości projektów – pomiar końcowy); technika conjoint pozwalająca na szacowanie efektywnej wartości wsparcia względem kwoty dotacji faktycznie udzielonej przedsiębiorcom),
- trafności zaprojektowanych narzędzi i wskaźników ewaluacyjnych, dzięki zastosowaniu podejścia partycypacyjnego przy ich projektowaniu (szerokie konsultacje narzędzi z udziałem kluczowych osób odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych instrumentów oraz ekspertów; badania pilotażowe z udziałem przedsiębiorców tj. przyszłych respondentów),
- syntetycznej i przyjaznej formie raportowania wyników,
- wykorzystaniu innowacyjnych technik analitycznych, pozwalających na dobór prób kontrolnych i analizę sytuacji kontrfaktycznej beneficjentów.

Badania w ramach „Barometru Innowacyjności” wpływają na sposób monitorowania i ewaluacji PO IG poprzez rozwijanie innowacyjnego i systemowego podejścia badawczego

STUDIUM PRZYPADKU 5

Zamawiający badanie:

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (KIE)

Przedmiot badania:

Umowa Partnerstwa na lata 2014-2020 (UP)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ewaluacja ex ante projektu Umowy Partnerstwa 2014-2020

Wykonawca badania:

Konsorcjum: Fundacja Naukowa – Instytut Badań Strukturalnych oraz Coffey Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

marzec 2013 – maj 2014

Potrzeba realizacji badania:

Decyzja o realizacji badania wynikała z potrzeby oceny założeń logiki interwencji Umowy Partnerstwa (UP). Pomimo braku formalno- prawnego obowiązku realizacji ewaluacji ex ante na poziomie UP, strona polska zdecydowała się na przeprowadzenie badania w celu optymalizacji procesu programowania interwencji planowanych na lata 2014-2020.

Krótki opis badania:

Głównym zadaniem ewaluacji ex ante było udzielenie odpowiedzi na dwa podstawowe pytania: czy planowane do realizacji interwencje publiczne znajdują uzasadnienie społeczno-ekonomiczne i oparte są na rzetelnych analizach, oraz czy i w jakim stopniu realizacja interwencji przyczyni się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb i problemów społeczno-ekonomicznych. Ewaluacja była ściśle powiązana z procesem programowania, a jej głównym produktem były wnioski i rekomendacje, przybierające postać propozycji zmian w zapisach *Umowy Partnerstwa*.

Rezultaty bezpośrednie:

Zgodnie z założeniami przyjętego modelu partycypacyjnego ewaluacji ex ante zespół badawczy współpracował z zespołami przygotowującymi Umowę Partnerstwa poprzez bieżący kontakt, serie spotkań bilateralnych oraz przygotowywanie zestawów cząstkowych ocen tematycznych. Takie podejście pozwoliło na dwustronną wymianę informacji i opinii z zespołem badawczym oraz umożliwiło autorom ocenianego dokumentu dostęp do wniosków i rekomendacji płynących z ewaluacji podczas prac nad kolejnymi wersjami *Umowy Partnerstwa*. Istotnym produktem ewaluacji była seria warsztatów z udziałem głównych interesariuszy, w tym przedstawicieli regionów. Zorganizowane zostały 24 warsztaty poświęcone poszczególnym celom tematycznym oraz kwestiom horyzontalnym, w trakcie których dokonano m.in. identyfikacji najważniejszych wyzwań rozwojowych dla interwencji EFSI, opracowano modele logiczne oraz zdefiniowano oczekiwane rezultaty realizacji Umowy Partnerstwa. Dzięki procesowi ewaluacji ex ante wypracowany został zestaw wniosków i rekomendacji umożliwiających wprowadzenie zmian w treści Umowy Partnerstwa, które w założeniu powinny wpłynąć pozytywnie na skuteczność i efektywność interwencji planowanych do realizacji w okresie 2014-2020.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W ramach procesu ewaluacji szczególny nacisk położono na poprawę wewnętrznej spójności logiki interwencji w zakresie właściwej identyfikacji i poprawnego zdefiniowania oczekiwanych rezultatów wdrażania UP. W celu urzeczywistnienia zasady zorientowania na rezultaty, głównym priorytetem oraz przedmiotem pogłębionej analizy ze strony ewaluatora oraz autorów dokumentu i głównych interesariuszy były opisy celów szczegółowych oraz wskaźniki realizacji i ich spójność ze zdefiniowanymi w procesie oceny relacjami przyczynowo-skutkowymi w ramach planowanej

Umowa Partnerstwa poddana została ewaluacji ex ante z zastosowaniem innowacyjnego modelu partycypacyjnego

interwencji. Dokonano standaryzacji opisu celów szczegółowych, które w ramach poszczególnych celów tematycznych uległy znacznej redefinicji. Dokonano identyfikacji i zdefiniowania najważniejszych warunków, które powinny zostać spełnione, aby interwencja miała szanse przynieść zakładane efekty. Wskazano uwarunkowania skuteczności i efektywności EFSI (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych), które zakresem wykraczają poza obszar interwencji UP, w tym m.in. komplementarność z działaniami finansowanymi ze środków krajowych czy istnienie przejrzystych i prorozwojowych rozwiązań systemowych w poszczególnych obszarach wsparcia.

Przedmiotem szczegółowej analizy pod kątem wartości wskaźników Strategii Europa 2020 były wskaźniki realizacji zaproponowane w UP. Wspólnie z wykonawcą badania wypracowano podejście do szacowania wartości docelowych wskaźników makroekonomicznych i wskaźników rezultatu strategicznego. Wartości pośrednie i docelowe wskaźników poddane zostały ocenie i weryfikacji pod kątem realności ich osiągnięcia za pomocą modelu makroekonomicznego oraz modeli logicznych interwencji. Dopracowana została także spójność alokacji środków na poszczególne cele tematyczne pod względem adekwatności zdiagnozowanych potrzeb oraz oczekiwanych rezultatów interwencji.

Poniżej przedstawione zostały przykładowe istotne zmiany w treści Umowy Partnerstwa wprowadzone w wyniku wdrożenia rekomendacji sformułowanych w procesie ewaluacji ex ante:

- W ramach celu tematycznego 1 *Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji*, dokonano uzupełnień, uszczegółowień i rozwinięć wskazujących na znaczenie współpracy nauki z gospodarką oraz podkreślających gospodarczą orientację interwencji.
- W ramach celu tematycznego 6 *Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów* przeformułowano cele szczegółowe ukierunkowując interwencję na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów i zmniejszenie presji na środowisko.
- W ramach celu tematycznego 8 *Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników* w celu zwiększenia efektywności planowanej interwencji przeorientowano cel szczegółowy na osoby pozostające w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy oraz uszczegółowiono zapisy dot. adaptacyjności przedsiębiorstw i zdefiniowano relacje między poszczególnymi celami tematycznymi w zakresie wsparcia przy zakładaniu działalności gospodarczej. W zakresie usług zdrowotnych interwencję podporządkowano rynkowi pracy, szczególnie w zakresie aktywnego starzenia się.
- W ramach celu tematycznego 9 *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem* przeformułowano układ celów szczegółowych poprzez dodanie nowego celu dotyczącego włączenia społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane. Ponadto doprecyzowano znaczenie interwencji w zakresie rewitalizacji oraz wyeksponowano interwencje ukierunkowane na rodziny ubogich pracujących.
- W ramach celu tematycznego 10 *Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie* interwencję ukierunkowano silniej na kwestie dotyczące zwiększenia powiązań systemu edukacji z potrzebami rynku pracy (m.in. poprzez zmianę architektury celów i redefinicję oczekiwanych rezultatów). Ponadto położono szczególny nacisk na doskonalenie kadry pedagogicznej jako jeden z warunków skuteczności interwencji w obszarze edukacji.
- W ramach celu tematycznego 11 *Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej* dokonano koncentracji tematycznej interwencji ukierunkowując ją na wsparcie działań administracji publicznej służących ułatwieniu funkcjonowania przedsiębiorstw.

Zgodnie z wynikami ewaluacji ex ante przedstawione powyżej zmiany wpłyną pozytywnie na skuteczność i efektywność interwencji planowanych w okresie 2014-2020 i przyczynią się do pozytywnych efektów społeczno-ekonomicznych w tym w szczególności do zwiększenia innowacyjności polskiej gospodarki oraz zwiększenia poziomu zatrudnienia i redukcję stopy bezrobocia. Wyniki procesu ewaluacji ex ante zostały pozytywnie ocenione przez Komisję Europejską w trakcie negocjacji Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020.

STUDIUM PRZYPADKU 6

Zamawiający badania:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego/Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (KJE)

Przedmiot badań:

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 i programy operacyjne

Tytuł badań ewaluacyjnych:

1. *Opracowanie metodologii liczenia wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej terytorium Polski oraz jego oszacowanie (2008 r. – zlecenie IZ POIŚ) i Aktualizacja (2010 r. – zlecenie KJE)*
2. *Narzędzie ewaluacyjno-badawcze dostępności transportowej gmin w podukładach wojewódzkich (IV konkurs dotacji MIR)*
3. *Monitoring spójności terytorialnej gmin w skali krajowej i międzynarodowej w latach 1995-2030 (V konkurs dotacji MIR)*
4. *Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (badanie w toku)*

Wykonawca badań:

Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk

Termin realizacji badań:

1. czerwiec – lipiec 2008 i wrzesień – grudzień 2010
2. maj – wrzesień 2011
3. maj – wrzesień 2012
4. maj 2014 – sierpień 2015

Potrzeba realizacji badań:

Za decyzją o zleceniu i przyznaniu grantów na realizację badań i analiz dotyczących rozwoju metodologii pomiaru dostępności transportowej przemawiała potrzeba wypracowania narzędzia spójnego z badaniami ESPON i dostosowanego do specyfiki polskiej, które z jednej strony umożliwiałoby cykliczny monitoring zmian dostępności transportowej, a z drugiej – wykonywanie analiz ex post oraz symulacji (ex ante) zmian dostępności transportowej w różnych skalach przestrzennych dla wieloletnich strategii i programów rozwoju infrastruktury. Rozwój podejścia zorientowanego na rezultaty (*result oriented approach*) wymusił ponadto, w procesie monitorowania i analizowania kwestii transportowych, odróżnienie oczekiwanych rezultatów interwencji publicznych (kwantyfikowanych miarami dostępności) od prostych produktów (monitorowanych także w krajowym systemie m.in. długością wybudowanych czy przebudowanych sieci).

Krótki opis badań:

Wszystkie powyższe badania i analizy prezentują ewaluację prac nad wskaźnikiem WMDT w kontekście rozwoju jego założeń metodologicznych, uaktualnienia podkładów sieci i bazy danych inwestycji transportowych, jak też uszczegółowienia poziomu analizy do poziomu gmin.

Rezultaty bezpośrednie:

W wyniku zrealizowanych badań i analiz wypracowano pierwsze w Polsce narzędzie obliczania zmian dostępności w wyniku realizacji inwestycji infrastrukturalnych w kontekście międzygałęziowym. Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) stanowi sumę relacji transportowych między ośrodkami, regionami, przy czym każda relacja uwzględnia zarówno czas przejazdu między ośrodkami A i B oraz znaczenie (atrakcyjność) tych ośrodków w systemie transportowym (potencjał demograficzny, ekonomiczny lub inny). Jednostki o wyższej wielkości wskaźnika charakteryzuje wyższa dostępność.

Wskaźnik WMDT jest pierwszą w Polsce próbą obliczania zmian dostępności w wyniku faktycznie zrealizowanych lub planowanych do realizacji inwestycji transportowych

Po raz pierwszy badanie zmian dostępności transportowej terytorium Polski i regionów z wykorzystaniem Wskaźnika Międzygałęziowej Dostępności Transportowej przeprowadzono w ramach ewaluacji ex post Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006 (NPR). Symulacje WMDT wykorzystano również do prognoz zmian dostępności transportowej w perspektywie do roku 2020 (2030). Badania te pokazały, że wykorzystanie WMDT może być wielorakie i może służyć m.in. do: 1) ustalenia i oceny ex post skali zmian dostępności transportowej i ich zróżnicowań, jakie nastąpiły w wyniku realizacji łącznie wszystkich inwestycji transportowych (efekt netto) oraz oceny efektywności rozwiązań³, 2) prognozowania ex ante efektów projektów w celu stworzeniu rankingu inwestycji i pokazaniu, które przedsięwzięcia są najbardziej efektywne w kontekście zmian dostępności na całej sieci transportowej⁴, 3) wskazania pożądanej strategii inwestowania, czyli wskazania w jakiej kolejności budować poszczególne odcinki sieci, aby osiągnąć maksymalne efekty synergii w najkrótszym czasie.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Rozwój metodologii badania dostępności transportowej w ramach WMDT jest zgodny z kierunkami prac na poziomie europejskim (w ramach programu ESPON) i odpowiada na zapotrzebowanie na kompleksowe i nowoczesne wskaźniki rezultatu w perspektywie 2014-2020, dostosowane do zakresu interwencji i obrazujące jej wymierne efekty w ujęciu terytorialnym i modalnym.

Prace programowe w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 również uwzględniają wykorzystanie WMDT, jako wskaźnika rezultatu strategicznego zmian dostępności transportowej na poziomie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (krajowych i regionalnych).

Wskaźnik WMDT jest głównym wskaźnikiem rezultatu strategicznego w Celu tematycznym 7 Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020, który mierzy zmianę dostępności transportowej kraju i regionów w wyniku realizacji łącznie inwestycji transportowych w głównych gałęziach transportu wspieranych z funduszy unijnych, czyli na drogach, w kolei, w transporcie lotniczym i żegludzie śródlądowej. Wskaźnik ten został również wpisany do programów krajowych i wielu regionalnych. Zastosowanie tego wskaźnika w perspektywie 2014-2020 wychodzi naprzeciw rekomendacjom Komisji Europejskiej dotyczącym systemów wskaźnikowych i specjalnej w nich roli wskaźników rezultatu oraz logice hierarchii celów i przypisanych im wskaźników.

Wykorzystanie WMDT w Umowie Partnerstwa wynika również z faktu, że wskaźnik ten został wyselekcjonowany w Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategii Rozwoju Transportu 2020 (z perspektywą do roku 2030). Funkcjonuje on także w kilku strategiach rozwoju województw oraz będzie istotny do monitorowania realizacji strategii ponadregionalnych, których cele koncentrują się m.in. na spójności wewnętrznej i zwiększeniu dostępności transportowej makroregionów. W związku z tym wskaźnik WMDT został uwzględniony w bazie STRATEG oraz podlega systematycznemu monitorowaniu.

W ramach badania realizowanego przez KJE pt. *Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020* trwają obecnie prace nad dostosowaniem metodologii WMDT do logiki i zakresu interwencji polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz oszacowaniem wartości WMDT i wskaźników gałęziowych dla dokumentów programowych (programów krajowych i regionalnych) i strategicznych dotyczących tej perspektywy.

³ Przykładowo w ramach badań zleconych przez MIR: *Ocena wpływu inwestycji infrastruktury transportowej realizowanych w ramach polityki spójności na wzrost konkurencyjności regionów – w ramach ewaluacji ex post NPR 2004-2006* (z 2010 r.), *Ocena wpływu projektów drogowych realizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na zwiększenie dostępności transportowej województw* (z 2012 r.), *Wpływ budowy autostrad i dróg ekspresowych na rozwój społeczno-gospodarczy i terytorialny Polski* (z 2013 r.)

⁴ np. *Symulacja Wskaźnika Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) na terytorium Polski do roku 2020* (z 2011 r.)

Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) stanowi sumę relacji transportowych między ośrodkami, regionami, przy czym każda relacja uwzględnia zarówno czas przejazdu między ośrodkami A i B oraz znaczenie (atrakcyjność) tych ośrodków w systemie transportowym (potencjał demograficzny, ekonomiczny lub inny). Jednostki o wyższej wielkości wskaźnika charakteryzuje wyższa dostępność.

Stosowanie miar dostępności ma już w polskiej administracji ugruntowaną pozycję

Podniesienie roli wskaźnika WMDT w perspektywie 2014-2020 i włączenie go do bazy STRATEG wymusiło obowiązek systematycznego monitorowania zmian dostępności transportowej w wyniku realizowanych inwestycji infrastrukturalnych

STUDIUM PRZYPADKU 7

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego (IZ LRPO)

Przedmiot badania:

Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 (LRPO)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena systemu kryteriów oceny projektów w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Wykonawca badania:

ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

lipiec – październik 2009

Potrzeba realizacji badania:

Dokonanie wyboru operacji finansowanych i realizowanych w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 uzależnione jest od spełnienia określonych kryteriów formalnych oraz merytorycznych. Od trafności i jakości operacji wybranych do realizacji zależy efektywność i skuteczność wdrożenia LRPO 2007-2013. W związku z tym, uznano wagę właściwego określenia kryteriów wyboru projektów dla wyboru najlepszych projektów, a w konsekwencji poddano ocenie kryteria zatwierdzone przez Komitet Monitorujący LRPO w drodze zleconej ewaluacji.

Krótki opis badania:

Głównym celem badania było dokonanie oceny kryteriów oceny projektów uchwalonych przez Komitet Monitorujący LRPO pod kątem zapewnienia skutecznej i najbardziej efektywnej realizacji celów Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Do zakresu ewaluacji należało zbadanie czy zatwierdzone przez Komitet Monitorujący LRPO kryteria oceny projektów pozwalają na wybór najbardziej adekwatnych do potrzeb regionu projektów. Oceniana była również przejrzystość przyjętych procedur. Istotnym elementem ewaluacji było również zbadanie stopnia zrozumienia wybranych kryteriów przez beneficjentów, a także ustalenie czy Instytucja Zarządzająca dysponuje odpowiednim potencjałem, który pozwala na skuteczne zastosowanie przyjętych kryteriów w praktyce. Wynikiem badania była lista rekomendacji, które IZ LRPO rozpatrzyła pod kątem ich wykorzystania w celu wprowadzenia zmian w przyjętych kryteriach oceny projektów.

Rezultaty bezpośrednie:

Ewaluacja pozwoliła obiektywnie zbadać czy dokonano należytego wyboru kryteriów i w przypadku powstałych wątpliwości skorygować przyjęte kryteria oceny projektów w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. W ramach badania sformułowano 12 rekomendacji, z czego cztery wdrożono w całości, sześć częściowo, a dwie odrzucono.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W ramach badania wskazano na konieczność utrzymania i ulepszania dobrych praktyk dotyczących publikowania list rankingowych, zachowania zasady „dwóch par oczu”, zarówno w procesie oceny, jak i też rozpatrywania odwołań. Szczególną uwagę zwrócono na utrzymanie dobrej praktyki w zakresie dostarczania wszystkim wnioskodawcom szczegółowej informacji zwrotnej po każdym etapie oceny. W konsekwencji IZ LRPO rozwija dotychczasowe praktyki związane z informowaniem beneficjentów o kolejnych etapach procesu wyboru projektu. Pracownicy Departamentu LRPO na bieżąco kontaktują się z beneficjentami programu, co wpływa pozytywnie

Celem badania było dokonanie oceny kryteriów oceny projektów pod kątem zapewnienia skutecznej i najbardziej efektywnej realizacji celów LRPO na lata 2007-2013

Bezpośredni kontakt z beneficjentami wpływa pozytywnie na współpracę między beneficjentami a IZ LRPO

zarówno na współpracę między beneficjentami a IZ LRPO, jak i na zwiększenie przejrzystości procesu wyboru i oceny projektów

Zadbano także o ciągłe podnoszenie kompetencji i kwalifikacji osób odpowiedzialnych za ocenę wniosków. W ramach UMWL tworzony jest plan szkoleń dla pracowników, w tym również dla pracowników zaangażowanych w realizację LRPO. Równocześnie w ramach Departamentu LRPO organizowane są szkolenia wewnętrzne i zewnętrzne zgodnie ze zgłaszanym przez pracowników zapotrzebowaniem.

Dodatkowo, IZ LRPO wprowadziła szeroko zakrojone akcje informacyjne na temat sposobów przygotowania wniosków, wymogów i kryteriów na terenie całego województwa, w celu dotarcia do jak najszerszej grupy odbiorców. Przeprowadzane są również szkolenia dla beneficjentów w zakresie właściwego przygotowania projektów do realizacji. Wszystkie wyżej wymienione działania wpływają na poprawę komunikacji między beneficjentem a pracownikami IZ LRPO.

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji Instytucja Zarządzająca LRPO po dokonaniu analizy poszczególnych kryteriów, podczas X. posiedzenia Komitetu Monitorującego LRPO, doprecyzowała i/lub rozszerzyła także zapisy/uwagi/opisy w kryteriach, w których pojawiły się trudności w interpretacji.

Wdrożenie rekomendacji płynących z badania na temat systemu kryteriów oceny projektów pozwoliło Instytucji Zarządzającej LRPO na bieżące doskonalenie jakości dokumentacji dotyczącej kryteriów (formularz wniosku, instrukcja wypełnienia wniosku) pod kątem spójności z poszczególnymi kryteriami oceny. Wprowadzone zmiany zostały pozytywnie odebrane przez beneficjentów, którzy doceniają korzyści związane z upraszczaniem procedur.

Natomiast poznanie oczekiwań beneficjentów zaowocowało pełniejszym otwarciem się zarówno poszczególnych pracowników, jak i całego Departamentu na szczególnie istotne z punktu widzenia wnioskodawców problemy, co zaowocowało szeroko zakrojoną współpracą na linii wnioskodawca/beneficjent – urzędnik.

Poprawie uległa komunikacja między beneficjentem a pracownikami IZ LRPO

Wprowadzone zmiany zostały pozytywnie odebrane przez beneficjentów, którzy doceniają korzyści związane z upraszczaniem procedur

Otwarcie na problemy beneficjentów zaowocowało szeroko zakrojoną współpracą na linii wnioskodawca/beneficjent – urzędnik

STUDIUM PRZYPADKU 8

Zamawiający badanie:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (IP PO KL)

Przedmiot badania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (PO KL)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Badanie ewaluacyjne działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych oraz systemu wyboru i wdrażania projektów w ramach Priorytetu IV Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) realizowanego w latach 2007-2010

Wykonawca badania:

PSDB Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

styczeń – maj 2011

Potrzeba realizacji badania:

Rekomendacje wypracowane w ramach badania miały posłużyć lepszemu przygotowaniu kolejnych konkursów realizowanych w ramach IV Priorytetu PO KL oraz usprawnieniu systemu wdrażania projektów, co w końcowym efekcie powinno mieć bezpośredni wpływ na zwiększenie efektywności zarówno poszczególnych działań, jak i całego Priorytetu IV PO KL. Wyniki badań są również wykorzystywane w przygotowaniach do realizacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w ramach perspektywy budżetowej UE 2014-2020.

Krótki opis badania:

Badanie miało na celu optymalizację wdrażania Priorytetu IV PO KL i odnosiło się do następujących obszarów: działania informacyjno-promocyjne oraz szkoleniowe dla wnioskodawców i beneficjentów, kryteria i zasady wyboru projektów w trybie konkursowym, stan wdrażania projektów realizowanych w ramach Priorytetu IV w kontekście osiągnięcia celów programu, instytucjonalny system wdrażania Priorytetu IV.

Rezultaty bezpośrednie:

W ramach ewaluacji sformułowano 16 rekomendacji, z czego 5 zostało wdrożonych w całości, 6 zostało wdrożonych częściowo, 2 zostały odrzucone, a czterech nie wdrożono ze względu na różne zaistniałe później okoliczności, które sprawiły że wdrożenie tych rekomendacji przestało być zasadne. Najważniejsze rekomendacje dotyczyły zwiększenia zatrudnienia w ramach Instytucji Pośredniczącej (IP), ustanowienia rzeczywistych, merytorycznych opiekunów projektów, położenia większego nacisku na monitorowanie rezultatów i osiągnięcia celów w projektach, zaprzestania wprowadzania kolejnych zmian do zasad realizacji PO KL, organizowania szkoleń i spotkań dla ekspertów oceniających wnioski w celu ujednoczenia podejścia i rozumienia kryteriów, a także dokonania weryfikacji wskaźników monitorowania, w tym urealnienie ich wartości i ewentualnie przyjęcie nowych wskaźników lepiej mierzących zmianę, do jakiej realizacja Priorytetu IV powinna doprowadzić, modyfikacji kryteriów w ramach konkursów do Poddziałania 4.1.1 w kierunku ich większej strategiczności i skupienie wsparcia w tym Poddziałaniu na jakości kształcenia i zarządzaniu jakością na uczelniach.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W wyniku badania ewaluacyjnego, zgodnie z rekomendacjami, dokonano zmian w systemie obsługi projektów realizowanych w ramach IV Priorytetu PO KL. W wyniku wdrożenia rekomendacji zaproponowanych w ramach badania zmieniono strukturę komórki zajmującej się wdrażaniem projektów realizowanych w ramach IV Priorytetu PO KL. Zrezygnowano z dwóch opiekunów

Celem badania była optymalizacja wdrażania Priorytetu IV PO KL

Rekomendacje dotyczyły głównie zmian w systemie wdrażania programu

Dokonano zmian w systemie obsługi projektów

projektu (od obsługi finansowej i merytorycznej), a wyznaczono po jednej osobie do opieki nad każdym z projektów. Znacznie ograniczono liczbę umów przypadających na każdego z opiekunów projektów (przed zmianami zdarzały się przypadki, że opiekunowie merytoryczni mieli pod opieką nawet sto projektów). Obecnie jedna osoba monitoruje przebieg projektu zarówno pod kątem merytorycznym jak i finansowym. Opiekun projektu jest wyznaczany już przed podpisaniem umowy o dofinansowanie i uczestniczy w negocjacjach z beneficjentem.

Dzięki takiemu rozwiązaniu opiekun ma znacznie głębszą wiedzę w zakresie pierwotnych założeń oraz postępu realizacji projektu. Ułatwia to również podejmowanie decyzji w zakresie akceptacji proponowanych przez beneficjenta zmian w projekcie oraz akceptacji wniosków o płatność.

Taka modyfikacja w systemie wdrażania programu została również pozytywnie odebrana przez beneficjentów. Zmiana ta przyczyniła się do znacznego usprawnienia współpracy z beneficjentami, a tym samym również do skrócenia czasu akceptacji zmian w projekcie oraz zatwierdzania wniosków o płatność.

Ponadto w ramach wdrażania rekomendacji wzmocniono również zespół zajmujący się monitoringiem wdrażania programu, dzięki temu przebieg realizacji projektów jest dokładniej śledzony, a wszelkie nieprawidłowości i ryzyka nieosiągnięcia zakładanych rezultatów są lepiej identyfikowane, co skutkuje możliwością wdrożenia adekwatnych środków zaradczych.

Przełożyło się to na: lepszy kontakt z beneficjentem, łatwiejsze podejmowanie decyzji przez urzędników i usprawnienie współpracy z beneficjentami

Zmiany w zespole zajmującym się monitoringiem pozwoliły na sprawniejsze zarządzanie Priorytetem IV PO KL

STUDIUM PRZYPADKU 9

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (IP PO KL)

Przedmiot badania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (PO KL)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Analiza systemu rozliczania wniosków o płatność składanych w ramach komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie dolnośląskim.

Wykonawca badania:

Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source”

Termin realizacji badania:

sierpień 2010 – październik 2010

Potrzeba realizacji badania:

Potrzeba realizacji badania wynikała z obserwowanych problemów z prawidłowym wypełnianiem wniosków o płatność przez beneficjentów, co utrudniało ich ocenę i przedłużało proces rozliczania wniosków. Badanie miało wskazać na możliwe sposoby zaradzenia tym problemom, celem skrócenia czasu oceny wniosków o płatność.

Krótki opis badania:

Głównym celem badania ewaluacyjnego postawionym przed wykonawcą było zdiagnozowanie problemów występujących w procesie rozliczania projektów finansowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 w województwie dolnośląskim oraz wypracowanie wniosków i rekomendacji przyczyniających się do usprawnienia tego procesu. W ramach badania określono również cele szczegółowe dotyczące: ustalenia najczęściej popełnianych przez beneficjentów błędów we wnioskach o płatność; szczegółowej analizy procesu rozliczania wniosków o płatność przez Instytucję Pośredniczącą (IP) i Instytucję Pośredniczącą II stopnia (IP2), określenia przyczyn opóźnień w rozliczaniu wniosków o płatność oraz wskazania działań, jakie należy podjąć w celu usprawnienia procesu rozliczania wniosków o płatność.

Rezultaty bezpośrednie:

Istotą przeprowadzonego badania była ocena oraz podsumowanie systemu oceny wniosków o płatność istniejącego w ramach instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO KL na terenie województwa dolnośląskiego. Wykonawca w ramach analizy tematu przedstawił szereg rekomendacji, których wdrożenie powinno przyczynić się do usprawnienia systemu oraz wyeliminowania wskazanych w raporcie końcowym luk i błędów w systemie realizacji PO KL.

Proponowane przez Wykonawcę rekomendacje dotyczyły zarówno problemów technicznych związanych z usprawnieniem funkcjonowania narzędzi informatycznych, jak również sytuacji związanych z usprawnieniem pracy wewnątrz instytucji i w kontaktach z beneficjentami projektów. Sformułowano siedemnaście rekomendacji, siedem odrzucono, pięć wdrożono w całości, a pięć wdrożono w części (przy czym jedna z nich podlega nadal monitorowaniu realizacji).

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W efekcie wdrożenia prawie wszystkich zaproponowanych rekomendacji, a także w wyniku podniesienia kompetencji pracowników zaangażowanych w proces oceny wniosków o płatność, pozytywnie należy ocenić zmiany, które nastąpiły w zakresie systemu oceny wniosków o płatność w ramach instytucji zaangażowanych w proces wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 w województwie dolnośląskim.

W odczuciu pracowników oceniających złożone wnioski nastąpiła poprawa jakości składanych wniosków o płatność. Dzięki organizowaniu cyklicznych szkoleń dotyczących wypełniania wnio-

Celem badania było zdiagnozowanie problemów występujących w procesie rozliczania projektów oraz wypracowanie wniosków i rekomendacji dla usprawnienia tego procesu

Rekomendacje dotyczyły zarówno problemów technicznych, jak również usprawnienia pracy wewnątrz instytucji i w kontaktach z beneficjentami projektów

W wyniku wdrożenia rekomendacji z badania nastąpiły pozytywne zmiany w systemie oceny wniosków o płatność

sków (jedno z zaleceń rekomendacji) zaobserwowano zmniejszającą się liczbę błędów w ramach złożonych do weryfikacji dokumentów. Zgodnie z zaleceniami Wykonawcy, w celu odciążenia opiekunów projektów w zakresie szkolenia beneficjentów z zasad rozliczania wniosków o płatność, Instytucja Pośrednicząca zleciła te zadania Regionalnym Ośrodkom Europejskiego Funduszu Społecznego (ROEFS). W ramach tych szkoleń, zgodnie z rekomendacjami, przewidziano moduł warsztatowej pracy (praca w małych grupach, rozwiązywanie studiów przypadków, podawanie konkretnych przykładów) w zakresie techniki rozliczania wniosków o płatność. Tematyka szkoleń, zgodnie z uwagami Wykonawcy, uwzględniała zapytania i problemy zgłaszane opiekunom projektów przez beneficjentów oraz ranking najczęściej popełnianych błędów we wnioskach o płatność.

Jeden z wniosków badania mówił, iż istotnym warunkiem, by Punkty Informacyjne i ROEFS mogły świadczyć usługi informacyjne w zakresie rozliczania projektów na wysokim poziomie jest ujednoczenie podejścia (sposobów interpretacji wytycznych, oczekiwań itd.) między poszczególnymi komórkami wdrażającymi oraz uczestnictwo pracowników ROEFS w szkoleniach, spotkaniach i konsultacjach dotyczących problematyki rozliczania wniosków o płatność. W związku z tym, zgodnie z rekomendacją, doświadczenia w zakresie szkolenia beneficjentów i przekazywania im odpowiedniej wiedzy na temat rozliczania wniosków o płatność wymieniane były pomiędzy instytucjami (IP, IP2, ROEFS) podczas spotkań Regionalnej Informacyjnej Grupy Roboczej oraz na innych spotkaniach z pracownikami ROEFS organizowanymi przez IP2. Działania te również przysłużyły się ujednoczeniu przekazywanych beneficjentom stanowisk i informacji. Jednocześnie odnotowano skrócenie czasu weryfikacji wniosków o płatność – czasu od złożenia pierwszej wersji wniosku o płatność do ostatecznego zatwierdzenia wniosku. Ponadto wśród wskazanych w badaniu rekomendacji do uwzględnienia przez Instytucję Zarządzającą PO KL (IZ PO KL) wskazano również modyfikację aplikacji Generator Wniosków Płatniczych, odpowiednie zmiany zostały wprowadzone w generatorze, co uprościło proces składania wniosków przez beneficjentów.

W wyniku podejmowanych działań wyraźnie wzrosła również poprawa komunikacji między pracownikami poszczególnych komórek instytucji, jak również usprawniony został system komunikacji między pracownikami oceniającymi złożone wnioski a beneficjentami. Było to możliwe dzięki zastosowaniu rekomendowanych przez Wykonawcę działań takich jak cykliczne rozsyłanie bieżących interpretacji oraz informacji z grup roboczych. W celu wyeliminowania zdiagnozowanej w ramach badania luki w komunikacji między opiekunami projektów a beneficjentami, na stronie internetowej IP oraz IP2 w ramach zakładki „Dla realizujących projekty” regularnie zamieszczane są prezentacje ze spotkań szkoleniowych dla beneficjentów oraz *Poradnik dla beneficjentów*, w którym zawarte są wskazówki, jak ustrzec się błędów przy sporządzaniu wniosku o płatność. Ponadto w IP/IP2 funkcjonują indywidualne konsultacje z beneficjentami, w ramach których każdy beneficjent może uzyskać informacje w zakresie konkretnego problemu i rozliczenia danego wniosku o płatność.

Jednym z głównych problemów związanych z wypełnianiem wniosków o płatność wskazanych w raporcie były błędy przy wypełnianiu załącznika do wniosku i Podsystemu monitorowania EFS (PEFS), tj. niespójność danych między załącznikiem do wniosku a nakładką PEFS. IZ PO KL pracuje obecnie nad zautomatyzowaniem tego załącznika. Zgodnie z informacjami pozyskanymi w ramach ostatniego przeglądu rekomendacji (styczeń 2014) działania te zostaną zrealizowane do połowy 2014 r. Zautomatyzowanie tego elementu usprawniłoby prace związane z wypełnianiem wniosku o płatność, ich oceną, a także zaowocowałyby podniesieniem jakości wprowadzanych do systemu danych.

Nastąpiła poprawa jakości składanych wniosków o płatność dzięki organizacji szkoleń dla beneficjentów

Podjęte działania wpłynęły na:

- ujednoczenie informacji przekazywanych beneficjentom*
- na skrócenie czasu weryfikacji wniosków o płatność,*
- na uproszczenie procesu składania wniosków przez beneficjentów*
- na poprawę komunikacji między pracownikami poszczególnych instytucji, jak i między urzędnikami a beneficjentami poprzez wprowadzenie wielu nowych form współpracy*

Trwają dalsze prace mające na celu usprawnienie wypełniania wniosku o płatność i jego ocenę, jak i podniesienie jakości danych wprowadzanych do systemu monitorowania

STUDIUM PRZYPADKU 10

Zamawiający badania:

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (IZ RPOWP)

Przedmiot badań:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 (RPOWP)

Tytuł badań ewaluacyjnych:

1. Ocena systemu informacji i promocji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013
2. Ocena funkcjonowania systemu informacji i promocji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 w połowie realizacji Programu

Wykonawcy badań:

1. Konsorcjum firm: Grupa Gumułka – Kancelaria Prawa Finansowego Sp. z o.o. i Grupa Gumułka Sp. z o.o.
2. Konsorcjum firm: Grupa Gumułka Sp. z o.o. i Grupa Gumułka – Euroedukacja Sp. z o.o.

Termin realizacji badań:

1. listopad 2008 – luty 2009
2. sierpień – listopad 2011

Potrzeba realizacji badań:

U podstaw zaplanowania cyklu wskazanych badań ewaluacyjnych, leżała przede wszystkim chęć bieżącej oceny działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013, tak aby były one najbardziej efektywne i skuteczne. Wynikała ona nie tylko z konieczności sprostania zapisom znajdującym się w licznych dokumentach programowych, lecz również z przekonania, że mieszkańcom regionu oraz potencjalnym beneficjentom należy przedstawiać obiektywny wizerunek RPOWP oraz możliwości rozwoju, które stwarza.

Na początku perspektywy finansowej 2007-2013 za niezbędne uznano przekazanie ogółowi społeczeństwa podstawowych informacji o planowanych działaniach w ramach RPOWP oraz zachęcanie do aplikowania o środki z funduszy europejskich. W trakcie realizacji programu chodziło nie tylko o zachęcanie do udziału w ogłaszanych konkursach, ale również o przekazywanie rzetelnej i aktualnej informacji o widocznych efektach zrealizowanych projektów. Realizacja drugiego z wymienionych badań miała zatem dwójaki cel. Po pierwsze, zweryfikowanie skuteczności zastosowanych do tej pory narzędzi i metod przekazu, po drugie – pozyskanie wiedzy o potrzebach informacyjnych grup docelowych, do których działania miały być kierowane w przyszłości.

Krótki opis badania:

Głównym celem pierwszego z cyklu badań była ocena działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych w ramach RPOWP 2007-2013. W analizie zastosowano kompleksowe podejście do kwestii oceny realizacji zapisów *Planu Komunikacji RPOWP 2007-2013*. Z jednej strony poddano ewaluacji potencjał Instytucji Zarządzającej RPOWP (kadrowy, lokalowy, sprzętowy, posiadane środki finansowe) w odniesieniu do wykorzystywanych narzędzi, a także obszaru i skali podejmowanych działań. Z drugiej, analizie i ocenie poddano wykorzystywane narzędzia informacyjne i promocyjne w kontekście potrzeb społeczeństwa regionu.

Kolejne badanie było kontynuacją zagadnień ewaluacyjnych podjętych w badaniu poprzednim. Tym samym cel główny nie różnił się zasadniczo od przyjętego wcześniej i również dotyczył oceny działań informacyjnych i promocyjnych, tyle że w połowie realizacji RPOWP 2007-2013. Jednakże tym razem, w badaniu uwypuklono zarówno kwestie ilościowe, jak i jakościowe stosowanych narzędzi i instrumentów. W ten sposób zapewniono ciągłość procesu ewaluacji, której wyniki stały się fundamentem procesów decyzyjnych w ramach wskazanego obszaru działań. Wśród celów

Celem badania była ocena działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych w ramach RPOWP 2007-2013

Dzięki realizacji dwóch badań zapewniono ciągłość ewaluacji, której wyniki stały się fundamentem procesów decyzyjnych w obszarze informacji i promocji

szczegółowych drugiego z badań wskazano m.in. na konieczność oceny, tak skomplikowanych z punktu widzenia wydatkowania środków publicznych, zagadnień jak: skuteczność oraz efektywność funkcjonowania systemu informacji i promocji RPOWP 2007-2013, zarówno w aspekcie przekazu niezbędnych informacji dla mieszkańców regionu, potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów, jak również kształtowania w świadomości społecznej obiektywnego wizerunku realizowanych przedsięwzięć.

Dopełnieniem ww. cyklu badań jest realizowana obecnie ewaluacja pn. Ocena działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 na potrzeby sprawozdania końcowego oraz perspektywy finansowej 2014-2020.

Rezultaty bezpośrednie:

Badanie pierwsze doprowadziło do sformułowania rekomendacji służących wskazaniu przyszłych kierunków działań IZ w obszarze informacji o programie i jego promocji. Dostarczyło istotnej z punktu widzenia procesów zarządzania RPOWP wiedzy w zakresie delimitacji potrzeb informacyjnych różnych grup społecznych regionu. Pozyskano cenną wiedzę w zakresie specyfiki oraz efektywności wykorzystywanych, w celach informacyjno-promocyjnych, kanałów dystrybucji (zarówno tych stosowanych, jak i tych, które należy jeszcze wykorzystać w przyszłości) w celu przekazywania niezbędnych informacji potencjalnym odbiorcom. Badanie drugie dostarczyło informacji na temat funkcjonowania poszczególnych kanałów komunikacyjnych, wskazało sposoby skutecznego oddziaływania informacyjno-promocyjnego na poszczególne grupy odbiorców, właściwego na ocenianym etapie realizacji programu oraz pożądane, rekomendowane kierunki przyszłych działań informacyjno-promocyjnych. Ewaluacja określiła również dobre praktyki w zakresie informacji i promocji programów realizowanych z udziałem środków europejskich.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Cykl badań ewaluacyjnych wydaje się właściwym rozwiązaniem z punktu widzenia wsparcia poszczególnych interwencji. Zapewnia aktualną i adekwatną do sytuacji informację zwrotną, pozwalającą na podejmowanie stosownych działań korygujących i naprawczych. Wartością dodaną obydwu wskazanych badań jest ich przydatność w procesie decyzji podejmowanych w środowisku zarządczym sfery informacyjno-promocyjnej Programu, wykreowanej zapisami RPOWP 2007-2013. Zaplanowanie badań w cyklu realizacji programu pozwoliło na bieżącą ocenę funkcjonowania systemu informacji i promocji, a tym samym wprowadzanie zmian dostosowanych do wymogów dynamicznie zmieniającego się otoczenia i potrzeb odbiorców. Nie tylko poddano ocenie rzeczywiste efekty wybranych elementów prowadzonej interwencji publicznej, ale wyciągnięto i sformułowano również wnioski zmierzające do zwiększenia efektywności podejmowanych działań. Zachowanie cykliczności badań pozwoliło również na bieżącą weryfikację zidentyfikowanych związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi inicjatywami a wypracowanymi rezultatami.

Wiele zaproponowanych rekomendacji zostało przyjętych w całości i przyczyniło się do podniesienia standardów realizowanych działań w zakresie komunikacji ze społeczeństwem regionu, a także do kształtowania wśród mieszkańców pozytywnego wizerunku RPOWP 2007-2013. W wyniku zaleceń sformułowanych przez zespół ewaluacyjny w pierwszym z badań zaimplementowano zmiany, dzięki którym osiągnięto, na dalszym etapie realizacji programu, wysoką wewnętrzną spójność poszczególnych kampanii medialnych (przede wszystkim pod względem stosowanych symboli, grafiki, motywów przewodnich) oraz zintensyfikowano różnorodność wykorzystywanych kanałów komunikacyjnych (TV, radio, prasa, Internet, *outdoor*) i narzędzi (tj. reklamy, reportaże, programy), dostosowując je do zindywidualizowanych potrzeb różnych kategorii beneficjentów działań informacyjno-promocyjnych.

O wartości następnej z przedmiotowych ewaluacji również świadczy liczba przyjętych do wdrożenia rekomendacji, które bezpośrednio wpłynęły na realizację działań komunikacyjnych, zarówno w wymiarze ilościowym, jak i jakościowym. Wdrożono propozycje ewaluatorów, które dotyczyły zarówno prowadzonych kampanii informacyjno-reklamowych, jak i działań bezpośrednich, takich jak szkolenia, seminaria, punkty informacyjne. Fundamentalnym przykładem jest tutaj rezygnacja, w połowie okresu realizacji programu, z prowadzenia dwóch punktów informacyjnych, powiąza-

Badanie 1 dostarczyło m.in. wiedzy w zakresie delimitacji potrzeb informacyjnych różnych grup społecznych regionu

Badanie 2 określiło m.in. dobre praktyki w zakresie promocji i informacji PO

Cykl badań ewaluacyjnych zapewnia aktualną i adekwatną do sytuacji informację zwrotną, pozwalającą na stymulowanie działań korygujących i naprawczych

Rekomendacje przyczyniły się do podniesienia standardów działań w zakresie komunikacji ze społeczeństwem i kształtowania pozytywnego wizerunku RPOWP

Wdrożone rekomendacje przyczyniły się do wzrostu odwiedzin na stronach internetowych promujących RPOWP 2007-2013 oraz poprawy poziomu ocen wystawianych przez użytkowników portali

Zmiany zaowocowały uzyskaniem rozpoznawalności RPOWP 2007-2013, oraz zwiększeniem poziomu wiedzy na jego temat, zwłaszcza wśród potencjalnych beneficjentów

Realizacja ewaluacji wpłynęła na usprawnienie systemów komunikacji wewnętrznej

Dzięki powtarzalności badań zapewniono forum wymiany doświadczeń i możliwość czerpania inspiracji z pomysłów oraz narzędzi stosowanych w ramach promocji innych programów

Decydenci zaś zyskali świadomość znaczenia ewaluacji dla poprawy użyteczności interwencji publicznej

na z wynikami badania wskazującymi na brak istnienia uzasadnionej potrzeby w tym zakresie. Wnioski z ewaluacji wskazały, iż znacząca większość potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów poszukuje informacji z wykorzystaniem drogi telefonicznej czy Internetu. W odpowiedzi na stwierdzone zapotrzebowanie dokonano szeregu zmian w kompozycji stron internetowych (w tym także adresu jednego z portali), które stały się bardziej przyjazne użytkownikom. Dzięki temu ogólna struktura stron stała się bardziej przejrzysta i atrakcyjna pod względem graficznym, a komunikaty przedstawione prostym, zrozumiałym językiem. Na portalach www wprowadzono także elementy interaktywności, tj. regularnie zamieszczane sondy, możliwość zgłaszania problemów przez zainteresowane osoby, katalog najczęściej zadawanych pytań, co wydatnie wpłynęło na użyteczność poszczególnych serwisów. Wdrożone rekomendacje znacząco przyczyniły się do wzrostu odwiedzin na stronach internetowych promujących RPOWP 2007-2013 oraz poprawy poziomu ocen wystawianych przez użytkowników portali.

Diametralnej zmianie poddano sposób komunikowania się z mediami. W odpowiedzi na sugestie płynące z rekomendacji zatrudniono odpowiednich specjalistów, doświadczonych dziennikarzy znających rynek branżowy. Zaimplementowano rekomendowane rozwiązania ewaluatorów odnoszące się do planowania oraz realizacji kampanii informacyjnych i reklamowych. Zainicjowano prowadzenie promocji w tym samym czasie, w kilku mediach, tak aby wzmocnić siłę oddziaływania przekazywanych treści. Zgodnie z zaleceniami ewaluatorów wykorzystywano jednocześnie zarówno Internet, radio i telewizję, ale także prasę i reklamę zewnętrzną (*outdoor*). Rekomendacje, szczególnie zawarte w drugim raporcie, pozwoliły na wypromowanie dobrych praktyk takich jak konkursy skierowane w szczególności do dzieci i młodzieży, wystawy zdjęć zrealizowanych inwestycji (np.: wystawa zorganizowana na Placu Miejskim, w centrum Białegostoku), czy stosowanie zróżnicowanych narzędzi *outdoorowych*: ekspozycja na autobusach i szynobusach, powierzchni wielkoformatowe (np. reklamy naścienne), ekrany diodowe. Dzięki podjętym działaniom wdrożeniowym, rekomendacje zaowocowały uzyskaniem rozpoznawalności RPOWP 2007-2013, szczególnie w przestrzeni miejskiej, telewizji i Internecie, oraz zwiększeniem poziomu wiedzy na jego temat, zwłaszcza wśród potencjalnych beneficjentów, jak i osób reprezentujących podmioty już realizujące, finansowane w ramach RPO projekty.

Obydwa badania podkreśliły efektywność IZ RPOWP 2007-2013 w realizacji działań informacyjno-promocyjnych, dzięki temu, że dokumenty programowe są na bieżąco aktualizowane, a tym samym zachowują użyteczność w formułowaniu podstawowych komunikatów oraz we właściwym oznaczaniu realizowanych projektów.

Sposób realizacji działań ewaluacyjnych przyczynił się pośrednio do zmian w organizacji, jak i kulturze organizacyjnej. Przede wszystkim poprzez usprawnienie systemów komunikacji wewnętrznej, uzyskanej dzięki wprowadzeniu regularnych spotkań zaangażowanych pracowników oraz wykorzystaniu intranetu. Treść rekomendacji komunikowana szerokiemu spektrum odbiorców wewnątrz instytucji przyczyniła się nie tylko do zmian czysto technicznych, lecz również do zmiany sposobu postrzegania ewaluowanych zagadnień przez pracowników bezpośrednio za nie odpowiedzialnych. Przełożyło się to na poprawę jakości współpracy pomiędzy pracownikami punktu informacyjnego i przedstawicielami merytorycznie odpowiedzialnymi za dany konkurs. W ten sposób zapewniono znacznie wyższą jakość informacji, która jest przekazywana wszystkim zainteresowanym podmiotom czy instytucjom. Rozpoczęto również kolportaż wiedzy na temat wyników ewaluacji współpracownikom w ramach Grupy sterującej do spraw informacji i promocji, którą tworzą przedstawiciele różnych departamentów oraz jednostek organizacyjnych. Dzięki powtarzalności badań, pracownicy uzyskali możliwość łatwiejszego wypracowania wspólnej płaszczyzny dla działań informacyjno-promocyjnych, prowadzonych na terenie regionu podlaskiego i finansowanych z różnych funduszy europejskich. W ten sposób zapewniono także forum wymiany doświadczeń i możliwość czerpania inspiracji z pomysłów oraz narzędzi stosowanych w ramach promocji innych programów.

Nie można pominąć także faktu, iż na poziomie zarządczym, zaobserwowano trudno mierzalną, ale jednak zmianę, polegającą na uświadomieniu decydującym, że obszary interwencji publicznych mogą być ewaluowane w systemie podobnym jak przedstawiony, a formułowane rekomendacje wykorzystane z pożytkiem dla instytucji i jej klientów.

STUDIUM PRZYPADKU 11

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007-2013 (IZ RPO WK-P)

Przedmiot badania:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WK-P)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Barieri i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013

Wykonawca badania:

PSDB Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

czerwiec – wrzesień 2009

Potrzeba realizacji badania:

Potrzeba realizacji badania wynikała z identyfikacji problemów związanych z poprawnym wypełnianiem wniosków o dofinansowanie przez beneficjentów, co wpływało na ich częste odrzucanie na etapie oceny. Badanie miało wskazać na możliwe sposoby poprawy jakości wniosków o dofinansowanie projektów składanych przez beneficjentów.

Krótki opis badania:

Celem badania było wypracowanie szeregu usprawnień służących podniesieniu jakości składanych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 oraz sporządzanych przez Instytucję Zarządzającą RPO WK-P (IZ RPO WK-P) dokumentów programowych. W badaniu założono również cele szczegółowe, które dotyczyły: oceny jakości dokumentów przygotowywanych przez IZ RPO WK-P, służących poprawnemu wypełnianiu wniosku, oceny jakości przygotowywanych przez wnioskodawców wniosków o dofinansowanie projektów w ramach RPO WK-P, rozpoznania barier i trudności w sporządzaniu dokumentacji projektowej, zdefiniowania środków zaradczych, przygotowania propozycji zmian i uzupełnień w instrukcjach wypełniania wniosków oraz pozostałych dokumentach programowych.

Rezultaty bezpośrednio:

Ewaluatorzy w wyniku przeprowadzonych analiz i badań przedstawili 26 rekomendacji, których głównymi adresatami byli: Biuro Programowania RPO w Wydziale Zarządzania RPO, Wydział Koordynacji oraz Departament Wdrażania RPO. Do wdrożenia bądź częściowego wdrożenia przyjęto 22 rekomendacje uznane w toku konsultacji za najlepsze rozwiązania pozwalające na zminimalizowanie zidentyfikowanych barier.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Uzyskane z badania ewaluacyjnego rekomendacje okazały się bardzo użyteczne, gdyż przyczyniły się do wprowadzenia szeregu uproszczeń dla beneficjentów i jednocześnie poprawiły jakość dokumentów opracowywanych przez IZ.

Zdecydowanie zmniejszona została liczba załączników poprzez odstąpienie od wymogu dołączania oddzielnych załączników (w sumie 6) oraz przeniesienie treści oświadczeń na ostatnią stronę wniosku o dofinansowanie, pod którym wnioskodawca składa jeden podpis. Zweryfikowany został wymóg wobec wnioskodawców odnośnie przedstawiania we wniosku o dofinansowanie wartości wskaźników do poziomu wartości bazowych oraz docelowych — szczegółowe zapisy jak je poprawnie przedstawiać znalazły się w *Instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu*.

Kolejne istotne zmiany, które zaszły w wyniku wdrożenia rekomendacji dotyczyły zmiany struktury wniosku o dofinansowanie projektu oraz dopracowania funkcjonalności Generatora Wniosków.

Celem badania było wypracowanie szeregu usprawnień służących podniesieniu jakości składanych wniosków o dofinansowanie projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013

Rekomendacje przyczyniły się do wprowadzenia szeregu uproszczeń dla beneficjentów oraz poprawiły jakość dokumentów opracowywanych przez IZ

Wprowadzone zmiany doprowadziły do poprawy jakości przygotowanych przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie poprzez zmniejszenie liczby błędów przy ich wypełnianiu

Szkolenia dla pracowników punktów informacyjnych przyczyniły się do poprawy jakości informacji przekazywanych beneficjentom

Organizacja „Drzwi otwartych RPO WK-P 2007-2013” przyczyniła się do poprawy komunikacji pomiędzy IZ a mieszkańcami regionu, a także wpłynęła na poprawę wizerunku IZ

Wdrożenie nowego narzędzia do oceny wniosków ułatwiło i ujednoliciło ocenę ekspertów podnosząc jej obiektywność

Doświadczenia zebrane przy wdrażaniu rekomendacji z badania wykorzystane zostaną w przygotowaniach do okresu 2014-2020

Przeredagowane narzędzia, w nowej, bardziej przejrzystej formule zaczęły funkcjonować od przełomu marca i kwietnia 2010 r. Podjęto również działania polegające na uszczegółowieniu *Vademecum beneficjenta* o szereg praktycznych informacji, pomocnych w przygotowaniu projektu i prawidłowym wypełnieniu wniosku oraz przygotowaniu bazy najczęściej popełnianych błędów i publikowanie jej na stronie internetowej. Działania te doprowadziły do poprawy jakości przygotowanych przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie poprzez zmniejszenie liczby błędów przy ich wypełnianiu.

Rozpoczęto organizację szkoleń dla pracowników punktów informacyjnych w celu podniesienia stanu ich wiedzy oraz monitoring ich pracy. Działania te podejmowane są cyklicznie i stanowią ważny element funkcjonowania punktów informacyjnych. Wpływają one na poprawę jakości informacji przekazywanych beneficjentom pozwalając im unikać błędów przy przygotowywaniu wniosków. Lepsza praca punktów informacyjnych odciążą również pracowników merytorycznych usprawniając pracę w IZ RPO WK-P.

Dwie rekomendacje stanowiły dobre praktyki, które ewaluatorzy zaproponowali kontynuować, a także podzielić się z innymi instytucjami zarządzającymi. W tym celu zostały one przesłane do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (obecnie MliR). Pierwsza z nich to: „Drzwi otwarte RPO WK-P 2007-2013”, organizowane przez IZ w celu szerokiego wyjścia z informacją do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu. Inicjatywa Drzwi Otwartych rozpoczęła się 8 września 2009 r., cieszyła się dużym zainteresowaniem i w miarę możliwości organizacyjnych i finansowych była kontynuowana w kolejnych latach. Przyczyniła się do poprawy komunikacji pomiędzy IZ a beneficjentami i potencjalnymi beneficjentami, mieszkańcami regionu, a także wpłynęła na poprawę wizerunku IZ RPO WK-P.

Drugą dobrą praktyką były gotowe arkusze kalkulacyjne w Excelu z formułami do oceny wniosków o dofinansowanie przez ekspertów. Przygotowane narzędzia okazały się bardzo użyteczne przy ocenie, bowiem ułatwiły i ujednoliciły sposób przygotowywania analiz. W efekcie, zwiększyły one obiektywność przeprowadzanej oceny.

W czasie prac nad sporządzaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz jego systemu zarządzania i wdrażania, rekomendacje z niniejszego badania stały się ponownie przedmiotem dyskusji i weryfikacji pod kątem potrzeb nowej perspektywy. Doświadczenia zebrane dzięki wdrożonym w latach 2007-2013 zmianom w systemie oceny i wyboru projektów posłużą jako podstawa do wprowadzania dalszych uproszczeń dla beneficjentów w okresie 2014-2020.

Dzięki temu, że znaczna część rekomendacji została przyjęta do wdrożenia, IZ RPO WK-P wypracowała szereg uproszczeń, poprawiła swoje funkcjonowanie oraz nabrała doświadczeń w zakresie realizacji programu, współfinansowanego ze środków unijnych.

STUDIUM PRZYPADKU 12

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (IZ RPO WK-P)

Przedmiot badania:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WK-P)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena systemu kryteriów wyboru projektów zastosowanych w RPO WK-P na lata 2007-2013

Wykonawca badania:

PSDB Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

lipiec – wrzesień 2009

Potrzeba realizacji badania:

Potrzeba realizacji badania wynikała ze zidentyfikowanych przez oceniających projekty problemów związanych ze stosowaniem niejasnych kryteriów, co utrudniało przeprowadzenie obiektywnej oceny.

Krótki opis badania:

Celem głównym badania była ocena zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący RPO WK-P kryteriów oceny projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 pod kątem ich funkcjonalności, trafności i obiektywności. Osiągnięciu celu głównego służyła: ocena jakości systemu kryteriów wyboru projektów; ocena funkcjonalna systemu kryteriów wyboru projektów rozumiana jako zdolność do zapewnienia wyboru optymalnych projektów z punktu widzenia realizacji celów RPO WK-P oraz ocena innych elementów systemu wyboru projektów (m.in. konstrukcji formularza wniosku o dofinansowanie, instrukcji jego wypełniania). W wyniku analizy trzech pierwszych punktów sformułowano rekomendacje dotyczące modyfikacji lub uzupełnienia kryteriów zatwierdzonych przez KM RPO oraz innych elementów systemu wyboru projektów. Badaniem objęto wszystkie kryteria w ramach RPO WK-P 2007-2013, w wersji obowiązującej w momencie zakończenia badania.

Rezultaty bezpośrednie:

Ewaluatorzy przedstawili 80 rekomendacji, których głównym adresatem było Biuro Programowania RPO w Wydziale Zarządzania RPO, tj. jednostka odpowiedzialna m.in. za tworzenie procedur systemu wyboru projektów oraz dokumentów aplikacyjnych. Do wdrożenia, bądź częściowego wdrożenia przyjęto 55 rekomendacji, w większości o charakterze operacyjnym.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Efektom wdrożenia rekomendacji była między innymi zmiana w systemie oceny projektów polegająca na umożliwieniu dokonywania oceny merytorycznej przez ekspertów, pod warunkiem zdania odpowiedniego testu kończącego szkolenia. Wprowadzenie testu dla oceniających doprowadziło do poprawy jakości ocen eksperckich, a w efekcie przyczyniło się do wyboru najlepszych projektów.

Rekomendacje z badania ewaluacyjnego przyczyniły się do kompleksowego przeglądu wszystkich kryteriów i zweryfikowania ich katalogu, doprecyzowania opisów niektórych kryteriów, a także zmiany punktacji oraz wprowadzenia pośrednich przedziałów punktowych w kryteriach o punktacji 0-10. Ponadto dla kryteriów o niejasnych interpretacjach została opracowana jednolita metodologia oceny kryteriów wyboru projektów, wykorzystywana przez ekspertów merytorycznych oceniających wnioski. Opracowana metodologia ma szczególne znaczenie, gdyż ułatwiła i ujednoliciła prace ekspertów oceniających projekty i przyczyniła się do zwiększenia obiektyw-

Celem badania była analiza kryteriów oceny projektów w ramach RPO WK-P 2007-2013 pod kątem ich funkcjonalności, trafności i obiektywności

W ramach badania przedstawiono 80 rekomendacji, z czego do wdrożenia lub częściowego wdrożenia przyjęto 55 rekomendacji

Zmiany w systemie oceny projektów doprowadzić miały do poprawy jakości ocen eksperckich, a w efekcie przyczynić się do wyboru najlepszych projektów

Jednolita metodologia oceny kryteriów wyboru projektów ułatwiła i ujednoliciła prace ekspertów przyczyniając się do zwiększenia obiektywności i porównywalności ocen

Wypracowany w ramach badania sposób wyboru projektów poprzez wagowanie kryteriów został uznany za dobrą praktykę wartą upowszechniania w skali całego kraju

Zastosowanie systemu wagowania kryteriów w procesie oceny projektów pozwala na wybór w sposób obiektywny najlepszych projektów z puli projektów o porównywalnej jakości

Doświadczenia zebrane przy wdrażaniu rekomendacji z badania wykorzystane zostaną w nowym okresie programowania 2014-2020

ści i porównywalności ocen. Metodologia jest skutecznie wykorzystywana do oceny projektów, uaktualniana i weryfikowana dla każdego konkursu.

Ewaluatorzy zwrócili również uwagę na sposób wagowania kryteriów w ramach RPO WK-P 2007-2013, przygotowany w oparciu o metodę Saaty'ego, który jest próbą naukowego podejścia do określania ważności kryteriów w ocenie projektów. W związku z tym sformułowano rekomendację stanowiącą dobrą praktykę, która została przesłana do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju) w celu jej upowszechnienia wśród innych województw i programów.

Zaproponowana przez Województwo Kujawsko-Pomorskie metoda polega na rozpatrywaniu kilku funkcji kryterium, oznacza to, że warianty decyzyjne oceniane są z różnych punktów widzenia przez spójną rodzinę kryteriów⁵. W skład procesu wielokryterialnego wspomaganie wyboru projektów ubiegających się o środki z funduszy Unii Europejskiej wchodzi następujące elementy⁶:

- Identyfikacja wszystkich uczestników procesu decyzyjnego,
- Wybór kryteriów, które są analizowane i zatwierdzane przez Komitet Monitorujący,
- Określanie wag dla kryteriów na dwóch poziomach: podzielenie kryteriów na trzy grupy, tzn. kryteria ważne, mniej ważne i najmniej ważne; a następnie określenie według dziewięciostopniowej skali liczbowo-słownej ważności kryterium w grupie, gdzie 1 oznacza kryterium najważniejsze, oraz porównanie kryteriów parami. Po otrzymaniu macierzy proporcjonalnej i wyliczeniu wektora wag kryteriów według metody Saaty'ego otrzymujemy kolejność ważności kryteriów dla danego działania, czy poddziałania,
- Skonstruowanie tablicy ocen projektów biorących udział w konkursie poprzez wprowadzenie do programu obliczeniowego arkusza ocen poszczególnych projektów,
- Określenie progów: obojętności, preferencji oraz weta dla każdego z kryteriów,
- Rankingowanie oparte na metodzie PROMETHEE należącej do metod przewyższania zaproponowanych przez B. Roy'a. Dzięki niej otrzymujemy ranking projektów uporządkowanych malejąco,
- Podjęcie ostatecznej decyzji.

Zaproponowany sposób wagowania i wyboru projektów odgrywa szczególną rolę przy dużej ilości złożonych projektów, których wartość znacznie przekracza zaplanowaną alokację. Pozwala on wybrać w sposób obiektywny projekty o największej wartości dla realizacji celów RPO WK-P 2007-2013.

W toku prac nad przygotowaniem RPO WK-P na lata 2014-2020 oraz systemu zarządzania i wdrażania, rekomendacje z powyższego badania stały się ponownie przedmiotem dyskusji. Doświadczenie zebrane w czasie wdrażania rekomendacji, polegających na modyfikacji i udoskonalaniu systemu kryteriów i oceny wyboru projektów, zostanie wykorzystane przy opracowaniu nowych procedur i dokumentów na okres programowania 2014-2020.

⁵ B. Roy, *Wielokryterialne wspomaganie decyzji*, WNT, Warszawa 1990, s. 55.

⁶ System oceny projektów w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013.

STUDIUM PRZYPADKU 13

Zamawiający badanie:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (IZ SPO RZL)

Przedmiot badania:

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena systemu wdrażania rekomendacji przez instytucje zaangażowane w realizację Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich i Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL

Wykonawca badania:

Ośrodek Ewaluacji Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

wrzesień – listopad 2007

Potrzeba realizacji badania:

Wraz ze wzrostem liczby przeprowadzanych ewaluacji pojawiła się w IZ SPO RZL potrzeba stworzenia bardziej systemowego rozwiązania dotyczącego oceny skuteczności i efektywności wydatkowania funduszy strukturalnych. W celu uzyskania odpowiedzi na pytanie „jak to zrobić” Instytucja Zarządzająca zleciła pod koniec 2007 roku przeprowadzenie badania pn: *Ocena systemu wdrażania rekomendacji przez instytucje zaangażowane w realizację SPO RZL i PIW Equal.*

Krótki opis badania:

Badaniu zostały poddane wszystkie ewaluacje, przeprowadzone do momentu realizacji opisanego tu projektu metaewaluacyjnego, zlecone przez Instytucję Zarządzającą dla SPO RZL oraz Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL (której rolę pełnił Departament Zarządzania EFS w ówczesnym Ministerstwie Rozwoju Regionalnego). Cele niniejszego projektu badawczego dotyczyły oceny procesu planowania i realizacji ewaluacji pod względem trafności zleczanych badań; oceny użyteczności rekomendacji zawartych w raportach ewaluacyjnych oraz stopnia ich wykorzystania; oceny procesu upowszechniania wyników ewaluacji oraz rekomendacji, a także oceny obowiązującego systemu wdrażania rekomendacji w Departamencie Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym i identyfikacja czynników, wpływających na ten proces.

Rezultaty bezpośrednie:

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji sformułowano rekomendacje służące tworzeniu modelu skutecznego i efektywnego wdrażania rekomendacji dla Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 i lepszej kontroli jakości badań (pod względem ich trafności i użyteczności). Innowacyjny Model wdrażania rekomendacji, który oficjalnie wszedł w życie w marcu 2008 roku, powstał w oparciu o pogłębioną refleksję na temat tego, w jaki sposób można zapewnić spełnienie wymogów, jakie niesie ze sobą przeprowadzanie ewaluacji, w szczególnej mierze skupiając się nad tym czym jest i do czego służy ewaluacja. Wyniki przeprowadzonego badania podkreślały fakt, iż meritum ewaluacji stanowią zawsze jej wyniki, a o użyteczności i efektywności całego procesu badawczego możemy mówić wtedy, kiedy mamy do czynienia z wdrażaniem w życie wyphywających z niego rekomendacji. W związku z powyższym stworzony model został oparty na sześciu kluczowych etapach mających wpływ na skuteczność wdrażania ewaluacji wynikających z prowadzonych badań ewaluacyjnych: przyjęcie rekomendacji, opracowanie Karty Monitorowania, spotkanie uzgodnieniowe, decyzja Komitetu/Podkomitetu Monitorującego, monitorowanie postępu realizacji Karty, sprawozdawanie Komitetowi/Podkomitetowi z postępu realizacji Karty.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

System wdrażania rekomendacji został zatwierdzony na posiedzeniu Komitetu Monitorującego PO KL w 2008 r., a jego ciągłe doskonalenie zaskutkowało nie tylko jego skutecznym i efektywnym

Poszukując możliwości systemowych rozwiązań dla skutecznego wykorzystywania wniosków z ewaluacji IZ SPO RZL ...

... zleciła badanie oceniające m.in. dotychczasowy system wdrażania rekomendacji w PO KL

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji stworzono innowacyjny Model wdrażania rekomendacji w PO KL oparty na założeniu, że o skuteczności tego procesu decyduje wdrożenie wyników ewaluacji w życie

Model przyczynia się do rozwoju współpracy między instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie PO KL, a w efekcie do skutecznego wdrażania rekomendacji

Model wpływa na zmianę podejścia do ewaluacji jako narzędzia doskonalenia interwencji publicznych

Model jest elastyczny i podlega weryfikacjom i zmianom dzięki czemu następuje doskonalenie systemu

W wyniku realizacji badania przygotowano poradnik stanowiący źródło wiedzy na temat skutecznego zarządzania ewaluacją na wszystkich etapach jej wdrażania

wykorzystaniem w ramach interwencji realizowanej z wykorzystaniem Europejskiego Funduszu Społecznego, ale również rozpromowaniem za pośrednictwem Krajowej Jednostki Ewaluacji wśród pozostałych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy Polityki Spójności.

Pierwszym badaniem w którym została pilotażowo zastosowana tabela wdrażania rekomendacji stworzona w ramach systemu, była ewaluacja *Doskonalenie umiejętności i kwalifikacji kadr – badanie projektów szkoleniowych w ramach Działania 2.3 SPO RZL*. Określenie sposobu wdrażania rekomendacji, adresatów i terminów zaowocowało ścisłą współpracą z wszystkimi zainteresowanymi instytucjami. Wspólnie wypracowane stanowisko wobec wniosków z badania pozwoliło w niecały rok po jego zakończeniu wdrożyć wszystkie przeznaczone do realizacji rekomendacje.

Bardzo ważnym wynikiem zrealizowanego badania oraz sformułowanych w jego ramach rekomendacji jest również stopniowa zmiana podejścia do ewaluacji decydentów oraz członków Komitetu Monitorującego. Ewaluacja przestała być traktowana jedynie jako krótka informacja o wynikach badań przedstawianych podczas posiedzeń KM. Obecnie mamy do czynienia z rzeczowymi dyskusjami na temat tabel wdrażania rekomendacji z poszczególnych badań, które później w drodze uchwały są akceptowane przez ten organ.

Ewaluacja przestała być również postrzegana w instytucjach, jako narzędzie kontroli a zaczęto ją traktować jako narzędzie udoskonalania istniejącego stanu. Zwłaszcza ewaluacje dokonywane w IP PO KL w regionach pozwalają na uzyskanie w miarę szybkiej informacji, co należy zmienić we wdrażaniu lub jakie obszary interwencji wymagają wzmocnienia.

Dzięki zaleceniom wpływającym z badania oraz dynamice procesu wdrażania PO KL niezbędne było również wdrażanie zmian i ciągłe doskonalenie systemu. W celu zapobiegania dezaktualizacji zaproponowanych sposobów wdrożenia rekomendacji IZ PO KL we współpracy z IP dokonywała regularnych przeglądów wszystkich częściowo lub w ogóle niewdrożonych rekomendacji i weryfikowała/aktualizowała sposób ich wdrożenia. Należy tutaj podkreślić, że tak jak ewaluacje tak i sam proces wdrażania wyników z nich płynących musi cechować się elastycznością. Zaś, zgodnie z wynikami badania uznano, iż do poszczególnych jednostek ewaluacyjnych powinien należeć obowiązek monitorowania i „obserwowania” zachodzących zmian.

Wyniki przeprowadzonego badania *Ocena systemu wdrażania rekomendacji przez instytucje zaangażowane w realizację Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich i Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL* były również inspiracją do powstania poradnika pt.: *„Ewaluacja krok po kroku – czyli zalecenia IZ w zakresie prowadzenia ewaluacji”*, który do chwili obecnej stanowi istotne źródło wiedzy na temat skutecznego zarządzania ewaluacją na wszystkich etapach jej wdrażania.

STUDIUM PRZYPADKU 14

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (IZ RPO WD)

Przedmiot badania:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 (RPO WD)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ewaluacja wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dotyczących infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 „Edukacja” i Priorytetu 8 „Zdrowie” na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska oraz podniesienie konkurencyjności regionu

Wykonawca badania:

Public Profits Sp. z o.o.

Termin realizacji badania:

lutym – lipiec 2012

Potrzeba realizacji badania:

Potrzeba realizacji badania wynikała z chęci uzyskania wiedzy na temat wpływu projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 w obszarze zdrowia i edukacji na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska.

Krótki opis badania:

Głównym celem badania było dostarczenie informacji na temat spodziewanego wpływu projektów wybranych do dofinansowania przez IZ RPO WD dotyczących infrastruktury społecznej w zakresie Priorytetu 7 „Edukacja” i Priorytetu 8 „Zdrowie” na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska m.in. w zakresie dostępności i standardów usług edukacyjnych i zdrowotnych oraz podniesienie konkurencyjności regionu. Badanie zostało zogniskowane wokół trzech głównych obszarów badawczych, oddzielnie dla Priorytetu 7 „Edukacja” i Priorytetu 8 „Zdrowie” RPO WD dotyczących oceny realizacji celów i wskaźników oraz oceny wdrażania polityk horyzontalnych, jak i oceny realizacji zasady komplementarności oraz realizacji celów Strategii Lizbońskiej i Europa 2020 przez projekty wybrane do dofinansowania. Zadaniem Wykonawcy było wypracowanie rekomendacji na aktualny i przyszły okres programowania funduszy strukturalnych oraz „dobrych praktyk” przeznaczonych dla beneficjentów.

Rezultaty bezpośrednio:

Uzyskane w trakcie badania wyniki i informacje oraz analiza zebranego materiału pozwoliły na przedstawienie rozwiązań i rekomendacji, które powinny przyczynić się do określenia kierunków działań w zakresie zarządzania i informacji. Do głównych rekomendacji w obszarze edukacji związanych z przygotowaniem okresu programowania 2014-2020 należy wspieranie tych obszarów edukacji, które odpowiadają na potrzeby rynku pracy, premiowanie projektów w dziedzinie nauk ścisłych oraz tych projektów, które mają potencjał innowacyjny (np. inwestycje z zakresu informatyzacji placówek edukacyjnych). W obszarze zdrowia wskazano na konieczność kierowania środków finansowych na dziedzinę, które odpowiadają faktycznym potrzebom zdrowotnym mieszkańców województwa dolnośląskiego, kontynuowania realizacji projektów z dziedziny tele-radiologii, utworzenia programu dla wybranych dziedzin (wzorem pulmonologii) lub programu rozwoju służby zdrowia w całym województwie, który ukierunkowywałby wsparcie polityki spójności UE w obszarze zdrowia. W związku z planowanym wdrożeniem w 2014 roku systemu informacji medycznej (SIM) powinno promować się projekty związane z informatyzacją podmiotów leczniczych.

Celem badania było dostarczenie informacji na temat wpływu projektów dotyczących infrastruktury społecznej na poprawę warunków bytowych ludności Dolnego Śląska

W wyniku badania sformułowano m. in. rekomendacje dotyczące obszaru edukacji i zdrowia na przyszły okres programowania

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

RPO WD na lata 2014-2020 ukierunkowuje wsparcie na te kierunki edukacji, które odpowiadają potrzebom rynku pracy

Zaplanowano większą komplementarność między działaniami finansowanymi z EFRR i EFS

W odpowiedzi na sformułowane w badaniu wnioski i rekomendacje przy konstruowaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 brano pod uwagę szczegółowe prognozy dotyczące tych kierunków edukacji, które zwiększać będą szanse absolwentów uczelni na zatrudnienie. W założeniach programu przewiduje się uzależnienie dofinansowywania w wybranych obszarach (np. szkolnictwa wyższego) od tego, czy odpowiadają one na potrzeby rynku pracy.

Zaplanowano, iż działania realizowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) powiązane będą z działaniami realizowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) jako element uzupełniający interwencję i prowadzący do osiągnięcia celów wynikających z działań EFS. Aby projekt mógł być realizowany projektodawca musi wskazać wizję i kompleksowy plan wykorzystania powstałej infrastruktury i jej powiązania z działaniami EFS (konieczność uwzględnienia kwestii demograficznych, analizy ekonomicznej inwestycji po zakończeniu projektu). Zapewni to kompleksowe wsparcie w danych obszarach.

W ramach wsparcia realizowane będą działania na rzecz podniesienia jakości oraz atrakcyjności szkolnictwa zawodowego oraz dostosowania jego kierunków do regionalnych uwarunkowań rynku pracy i gospodarki. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą polegać na zaspokojeniu istotnych potrzeb dotyczących infrastruktury placówek edukacyjnych w zakresie wyposażenia lub doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, zwłaszcza matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych. Wspierane będą działania w zakresie wyposażenia laboratoriów funkcjonujących w szkołach w nowoczesne narzędzia do nauczania nauk matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych oraz sprzętu specjalistycznego.

Realizowane będą projekty zakładające rozwój elektronicznych usług publicznych szczebla regionalnego i lokalnego (w tym e-edukacji). Wspierane będą działania w zakresie doposażenia szkół w nowoczesne narzędzia do nauczania m. in. nauk technicznych, matematyczno-przyrodniczych i informacyjno-telekomunikacyjnych oraz sprzętu specjalistycznego i pomocy dydaktycznych. Działania w tym zakresie będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców i oparte m.in. na doświadczeniach perspektywy finansowej 2007-2013, np. w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła”.

Przygotowano projekt założeń do programu rozwoju służby zdrowia w województwie dolnośląskim jako podstawę do realizacji działań w obszarze zdrowia w ramach RPO 2014-2020

W odpowiedzi na rekomendacje dotyczące przygotowania programu rozwoju służby zdrowia w całym województwie (z uwzględnieniem dziedzin istotnych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców) opracowany został projekt założeń do „Programu Opieki Zdrowotnej dla Dolnego Śląska – narzędzia poprawy efektywności funkcjonowania regionalnego systemu ochrony zdrowia”. Program miałby stać się podstawą do kształtowania w przyszłej perspektywie finansowej kryteriów, naborów celowanych oraz projektów indywidualnych⁷. Program opieki dla DŚ może stanowić narzędzie pomocnicze w zakresie programowania wsparcia w obszarze zdrowia. W obecnej chwili działania województwa dolnośląskiego w obszarze ochrony zdrowia realizowane w ramach tzw. „programów” (np. pulmonologii), które są próbą poprawy sytuacji w tych dziedzinach, w których były stosunkowo największe, co miało bezpośredni wpływ na życie i zdrowie mieszkańców regionu.

Zgodnie z rekomendacjami program przewiduje wspieranie działań związanych z informatyzacją podmiotów leczniczych

Program ma charakteryzować się kompleksowością (obejmować wszystkie dziedziny medycyny) i komplementarnością (odnosić się w możliwie najwyższym stopniu do zdiagnozowanych potrzeb populacji) i mieć formułę programu wieloletniego, obejmującego perspektywę do 2020 roku. Program taki ma być opracowany przez zespół niezależnych fachowców z obszaru rynku medycznego we współpracy z podmiotami powiązаныmi z sektorem ochrony zdrowia w województwie. Trwają prace nad objęciem projektu pilotażem Ministra Infrastruktury i Rozwoju oraz patronatem Ministra Zdrowia. W programie przewidziano wsparcie usług świadczonych drogą elektroniczną w sektorze ochrony zdrowia. Będzie ono ukierunkowane na rozwój elektronicznych systemów, w tym gromadzenia oraz udostępniania danych medycznych, tworzenie i rozwijanie zasobów cyfrowych, a także rozwój procesu elektronicznej obsługi pacjenta na poziomie regionalnym.

⁷ Należy zauważyć, iż zgodnie z UP to *policy paper* oraz UP będą stanowiły podstawę interwencji, a każda interwencja w obszarze zdrowia będzie wymagała akceptacji Komitetu Sterującego, który będzie odpowiedzialny za m.in. harmonogram naboru wniosków, typy beneficjentów oraz kryteria wyboru projektów.

STUDIUM PRZYPADKU 15

Zamawiający badania:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (IZ PO KL), Ministerstwo Gospodarki

Przedmiot badań:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (PO KL)

Tytuł badań ewaluacyjnych:

1. *Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL. Raport końcowy z III etapu ewaluacji*
2. *Rozwój umiejętności i szkolenia w ramach MSP*
3. *Małe i średnie przedsiębiorstwa, przedsiębiorczość w Polsce*

Wykonawcy badań:

1. PAG Uniconsult
2. OECD
3. OECD

Termin realizacji badań:

1. listopad 2009-maj 2011
2. maj 2009- grudzień 2010
3. listopad 2010

Potrzeba realizacji badań:

Potrzeba realizacji pierwszego badania wynikała z chęci oceny skuteczności, trwałości i efektywności wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach PO KL. Drugie badanie było odpowiedzią na zdiagnozowane problemy z dostępem MŚP do wysokiej jakości szkoleń. Inspiracją dla realizacji tego projektu była także potrzeba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób formalne i alternatywne mechanizmy uczenia się wpływają na firmy i ich pracowników, na poszczególne branże i na region, w którym przedsiębiorstwa są zlokalizowane. Trzecie badanie realizowane było w celu wypracowania rekomendacji w zakresie wspierania rozwoju MSP w Polsce.

Krótki opis badań:

Raport z badania pierwszego jest trzecim raportem cząstkowym opracowanym w ramach dwuletniego projektu realizowanego na zlecenie Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym (EFS) w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (MIR). Głównym celem badań prowadzonych w jego ramach, jest określenie skuteczności, trwałości i efektywności wsparcia udzielonego w Priorytecie VI, VII, VIII oraz Poddziałaniu 9.3 (obecnie 9.6.1) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL).

Projekt realizowany przez OECD stanowił międzynarodowe przedsięwzięcie analizujące politykę publiczną w związku ze zdiagnozowanym niskim poziomem dostępu MŚP do wysokiej jakości szkoleń, barierami, jakie napotykają MŚP w dostępie do szkoleń dopasowanych do swoich rzeczywistych potrzeb, formalnymi i nieformalnymi sposobami, w jakich MŚP uzyskują dostęp do wiedzy potrzebnej do prowadzenia swojej działalności.

Celem trzeciego projektu było dokonanie analizy i wypracowanie rekomendacji wynikających z przeglądu polityki skierowanej na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, w tym w szczególności oceny ich kondycji, towarzyszących ich działalności warunków ramowych, środowiska gospodarczego, funkcjonujących polityk i programów wspierania MSP na poziomie lokalnym oraz centralnym. Celem wypracowanych rekomendacji jest zarówno wspieranie rozwoju polityk, jak również programów skierowanych na rzecz rozwoju MSP w Polsce.

Wszystkie trzy badania dotyczyły sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce oraz zawierały rekomendacje w zakresie tworzenia właściwego systemu wspierania małej i średniej przedsiębiorczości

Rezultaty bezpośrednie:

Analizy przeprowadzone w ramach badań oraz rekomendacje z nich wynikające zostały wykorzystane przy programowaniu wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Prowadzone badania ewaluacyjne w obszarze rozwoju przedsiębiorczości wskazały jednoznacznie, iż istnieje wiele barier dla podnoszenia kwalifikacji kadr w polskich przedsiębiorstwach. Należą do nich m.in. niskie zapotrzebowanie na wiedzę, słabo rozwinięta kultura uczenia się Polaków, brak strategicznego zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach oraz niedostateczne dostosowanie tematyki oferowanych szkoleń do potrzeb przedsiębiorców. Dlatego w okresie programowania 2014-2020 szczególnie nacisk zostanie położony na działania wspomagające przedsiębiorstwa w diagnozowaniu potrzeb szkoleniowych, w tym ułatwiające wybór instrumentów, tematyki i formy szkolenia, dostosowanych do specyfiki tych podmiotów.

W wyniku zrealizowanych w okresie programowania 2007-2014 badań ewaluacyjnych uznano, iż niezbędna jest zmiana podejścia do wspierania przedsiębiorczości z wykorzystaniem Europejskiego Funduszu Społecznego. Mając również na uwadze iż Polska stoi obecnie przed szeregiem wyzwań strukturalnych wynikających z globalizacji gospodarki, dokonujących się przemian technologicznych, starzenia się społeczeństwa oraz niskiego dopasowania podaży i popytu siły roboczej na rynku pracy, uznano, iż wsparcie EFS w nowym okresie programowania powinno koncentrować się przede wszystkim na budowaniu konkurencyjności polskich przedsiębiorstw oraz inwestowaniu w rozwój kwalifikacji ich pracowników poprzez zmianę podejścia z podażowego na popytowy w odniesieniu do podnoszenia ich kwalifikacji i umiejętności.

Wsparcie realizowane w ramach krajowego programu operacyjnego będzie koncentrować się zatem na podnoszeniu jakości i adekwatności usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości. Istotnym obszarem, który wymaga wsparcia z poziomu centralnego jest rozwój współpracy pracodawców z instytucjami edukacyjnymi oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia do potrzeb gospodarki opartej na wiedzy. Podejmowane będą zatem działania zmierzające do wypracowania mechanizmów umożliwiających wspólne formułowanie kierunków rozwoju kwalifikacji/kompetencji potrzebnych w danej branży, a także wypracowywanie założeń programów kształcenia przyszłych pracowników w ramach poszczególnych branż i sektorów.

Kluczowym elementem systemu wspierającym poprawę jakości szkoleń będzie stworzenie Rejestru Usług Rozwojowych, tj. ogólnopolskiej bazy podmiotów świadczących usługi edukacyjno-szkoleniowe. Zgromadzenie podmiotów świadczących usługi rozwojowe w jednym miejscu będzie ułatwiać zamawianie usług, a także skuteczne dokonywanie oceny jakości udzielanego wsparcia przez uczestników szkoleń.

Związany z tym elementem nowego podejścia będzie system dystrybucji środków na szkolenia oparty na podejściu popytowym (o sfinansowaniu konkretnego szkolenia będzie decydował popyt na daną usługę zgłaszany przez potencjalnych odbiorców wsparcia, m.in. przedsiębiorców, osób planujących samodzielnie podnosić kwalifikacje zawodowe). Szczegółowe założenia nowego systemu zostaną opracowane na poziomie regionalnym (każdy region będzie mógł zaplanować indywidualne rozwiązania), co pozwoli na lepsze dopasowanie wprowadzanych rozwiązań do specyfiki regionalnego rynku pracy.

Planowane jest również powołanie sektorowych Rad ds. Kompetencji, zrzeszających przedsiębiorców i przedstawicieli placówek edukacyjnych. Rady te będą odpowiedzialne za analizę sytuacji przedsiębiorstw w obszarze rozwoju kompetencji pracowników, a w konsekwencji do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia ryzyka wystąpienia luki kompetencyjnej.

W okresie 2014-2020 szczególnie nacisk zostanie położony na działania wspomagające przedsiębiorstwa w diagnozowaniu potrzeb szkoleniowych

Wsparcie realizowane w ramach krajowego programu operacyjnego będzie koncentrować się na podnoszeniu jakości i adekwatności usług świadczonych przez instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości

W nowym okresie programowania nastąpiła zmiana podejścia z podażowego na popytowy w odniesieniu do podnoszenia kwalifikacji i umiejętności pracowników polskich przedsiębiorstw

STUDIUM PRZYPADKU 16

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (IZ RPO WP)

Przedmiot badania:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 (RPO WP)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Znaczenie interwencji RPO WP na lata 2007-2013 w obszarze infrastruktury środowiska

Wykonawca badania:

FUNDEKO Korbel, Krok-Baściuk s.j.

Termin realizacji badania:

wrzesień – listopad 2011

Potrzeba realizacji badania:

Realizacja badania wynikała z potrzeby oceny wpływu dotychczasowych działań w obszarze infrastruktury środowiska na rozwój województwa podkarpackiego, oceny skali interwencji i możliwych sposobów zwiększenia efektywności wsparcia w tym obszarze.

Krótki opis badania:

Celem badania była ocena potencjalnego wpływu interwencji RPO WP z zakresu infrastruktury ochrony środowiska, w kontekście zapewnienia zrównoważonego rozwoju województwa podkarpackiego. W ramach badania analizą objęto projekty infrastrukturalne realizowane w ramach osi priorytetowej IV *Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom*, w tym ich wpływ na rozwój regionu oraz wypełnianie założeń dokumentów strategicznych. Ponadto przeprowadzono ocenę wszystkich projektów IV osi w kontekście realizacji wniosków *Oceny oddziaływania na środowisko projektu RPO WP*.

Rezultaty bezpośrednie:

Wyniki badania oceniły sposób realizacji i zakres oddziaływania projektów kanalizacyjnych, projektów gospodarki wodociągowej, projektów z zakresu dostarczania wody, projektów z zakresu gospodarki odpadami, projektów przeciwpowodziowych i z zakresu osuwisk oraz projektów dotyczących ochrony bioróżnorodności. W badaniu zwrócono uwagę m.in. na brak kompleksowych rozwiązań wśród projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej pozwalających na realizację założeń Krajowego Programu Oczyszczalni Ścieków Komunalnych (KPOŚK); wysokie koszty jednostkowe budowy systemu kanalizacji zbiorczej na terenach o rozproszonej zabudowie oraz na brak ponadlokalnych czy też regionalnych inwestycji, które rozwiązywałyby kompleksowo problemy gospodarki odpadami. Wskazano również na konieczność zwiększenia integracji zagadnień związanych z ochroną różnorodności biologicznej oraz wzmacnianiu potencjału społeczno-gospodarczego, np. poprzez budowę małej infrastruktury turystycznej na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych czy budowie lub modernizacji centrów edukacji ekologicznej.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Wnioski i rekomendacje z badania znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w IV osi priorytetowej *Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego*.

W ramach gospodarki wodno-ściekowej wsparcie nakierowane będzie na kontynuację zadań określonych w KPOŚK w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków komunalnych, a podejmowane działania będą zgodne z unijną dyrektywą nr 91/271/EWG.

Jak wykazała ewaluacja, dotychczas projekty realizowane w ramach Działania 4.1. A dotyczyły głównie modernizacji oczyszczalni ścieków, polegającej na zwiększeniu ich przepustowości

Badanie dotyczyło wpływu interwencji RPO WP w obszarze ochrony środowiska na zapewnienie zrównoważonego rozwoju województwa podkarpackiego

Sformułowane wnioski i rekomendacje znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach projektu RPO WP na lata 2014-2020

Ukierunkowanie zapisów projektu RPO WP realizację założeń Krajowego Programu Oczyszczalni Ścieków Komunalnych powinno wpłynąć na zwiększenie efektywności wsparcia w obszarze gospodarki wodno-ściekowej

Na terenach zabudowy rozproszonej uwzględniane będą alternatywne rozwiązania wsparcia ze środków FS

Przewidziano kompleksowe rozwiązania dla poprawy gospodarowania odpadami

Uwzględniono rekomendacje dotyczące wsparcia w obszarze ochrony różnorodności biologicznej

i wydajności. Wśród projektów, które otrzymały dofinansowanie nie znalazły się te, które były nastawione ściśle na poprawę gospodarki osadami pościekowymi. Ponadto dofinansowanie otrzymały projekty związane z gospodarką wodno-ściekową w aglomeracjach, w których zgodnie z zapisami KPOŚP istnieje konieczność modernizacji lub rozbudowy oczyszczalni ścieków, jednak w projektach nie podejmowano działań w tym zakresie, koncentrując się jedynie na budowie sieci kanalizacyjnej. Dzięki większemu ukierunkowaniu zapisów projektu RPO WP na lata 2014-2020 w zakresie osi priorytetowej *Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego* na realizację założeń Krajowego Programu Oczyszczalni Ścieków Komunalnych oraz integracji projektów wodnych i kanalizacyjnych poprawie powinna ulec efektywność kosztowa wsparcia w obszarze gospodarki wodno-ściekowej.

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami, budowa systemu gospodarki ściekowej uwzględniać będzie indywidualnej grupowej oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej. Jak wskazało badanie ewaluacyjne, na tego typu terenach bardziej uzasadnione ekonomicznie jest zastosowanie alternatywnych rozwiązań, np. przydomowych oczyszczalni. Zmiany w nowym okresie programowania powinny przyczynić się do bardziej efektywnego wykorzystania środków w ramach podejmowanej interwencji.

W wyniku przyjętych wniosków i rekomendacji na lata 2014-2020 przewidziano w projekcie RPO WP kompleksowe działania skierowane na poprawę gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z Umową Partnerstwa oraz kompleksowe działania skierowane na poprawę gospodarowania odpadami inne niż komunalne, w tym wsparcie infrastruktury zbierania i przetwarzania odpadów innych niż komunalne.

Z kolei wnioski i rekomendacje w zakresie ochrony różnorodności biologicznej dotyczące zwiększenia integracji zagadnień związanych z ochroną różnorodności biologicznej oraz wzmocnieniu potencjału społeczno-gospodarczego doprowadziły do zawarcia w projekcie RPO WP na lata 2014-2020 działań nastawionych na tworzenie i wyposażanie centrów ochrony różnorodności biologicznej, rozwój działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze, w tym inwestycji dotyczących infrastruktury mającej na celu rozwój turystyki i edukacji oraz promowanie form ochrony przyrody i wsparcie ośrodków bezpośrednio związanych z edukacją ekologiczną.

STUDIUM PRZYPADKU 17

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (IZ RPO WZ)

Przedmiot badania:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WZ)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena bezpośredniego i pośredniego wsparcia sektora MŚP w ramach RPO WZ oraz uzyskanie rekomendacji z zakresu wsparcia MŚP na przyszłą perspektywę finansową na lata 2014-2020

Wykonawca badania:

PSDB Sp. z o.o.

Termin realizacji badań:

październik 2012 – marzec 2013

Potrzeba realizacji badania:

Realizacja badania wynikała z potrzeby oceny pomocy udzielanej w ramach RPO WZ sektorowi małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz opracowania odpowiedniego modelu finansowania MŚP w przyszłym okresie programowania.

Krótki opis badania:

Celem głównym badania była ocena pomocy udzielanej w ramach RPO WZ sektorowi MŚP, w kontekście powstawania nowych miejsc pracy, kreowania dodatkowych inwestycji i wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim efektywności bezpośredniego i pośredniego wsparcia inwestycyjnego. Elementem badania było opracowanie prognozy zapotrzebowania podmiotów z sektora MŚP na różne formy wsparcia i modelu finansowania MŚP w przyszłym okresie programowania.

Rezultaty bezpośrednie:

W ramach badania sformułowano pięć kluczowych rekomendacji na okres 2014-2020:

- Innowacje naśladowcze powinny być wsparte instrumentami finansowania zwrotnego,
- Do stymulowania realizacji wysoce innowacyjnych projektów konieczne jest stosowanie instrumentów dotacyjnych,
- Położenie akcentu przede wszystkim na świadczone przez IOB usługi i ich konkurencyjność, a w mniejszym stopniu na typowe działania modernizacyjne i remontowe. Jeżeli wsparcie w kolejnym okresie programowania miałyby mieć charakter inwestycyjny, musi być ono bezpośrednio powiązane ze świadczonymi usługami,
- Ścisłe uzależnienie wsparcia dla IOB od popytu przedsiębiorców,
- W przypadku działań wspierających infrastrukturę B+R – stworzenie mechanizmów gwarantujących przełożenie działań badawczych na efekty wśród przedsiębiorców.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W ramach badania Wykonawca zaproponował model finansowania MŚP w perspektywie finansowej 2014-2020 opierający się na zasadzie: „im większa innowacyjność projektu, tym bardziej bezwrotny charakter wsparcia”, który stał się punktem wyjścia do rozważań nad zaprogramowaniem wsparcia przedsiębiorstw w ramach RPO WZ na lata 2014-2020.

W nowym programie planowane jest wykorzystanie w całości zaproponowanych rekomendacji, gdyż odzwierciedlają one obserwacje i wnioski IZ z wdrażania RPO WZ na lata 2007- 2013. W ramach osi priorytetowej I *Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne Technologie* forma finansowania będzie uwzględniała poziom ryzyka w projekcie. Instytucja Zarządzająca w projekcie RPO WZ

Celem badania była ocena pomocy udzielanej w ramach RPO WZ sektorowi MŚP

W wyniku badania sformułowano 5 kluczowych rekomendacji na okres 2014-2020 dotyczących form wsparcia i modelu finansowania MŚP

Zaproponowany przez wykonawcę model finansowania MŚP stał się punktem wyjścia do rozważań nad zaprogramowaniem wsparcia przedsiębiorstw w ramach RPO WZ na lata 2014-2020

W latach 2014-2020 forma finansowania MŚP będzie uwzględniała poziom ryzyka w projekcie

Przyjęte na nowy okres programowania rozwiązania powinny zwiększać innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstw oraz przyczyniać się do zwiększania efektów oferowanego wsparcia

Wsparcie dla tworzenia nowych firm realizowane będzie poprzez usługi dla przedsiębiorców

IOB będą wspierały MŚP w większym stopniu w oparciu o mechanizmy popytowe

zakłada, iż środki nie będą wykorzystywane w formie dotacji na cele obciążone niskim ryzykiem biznesowym i technologicznym, np. w przypadku projektów polegających na zakupie maszyn, urządzeń i gotowych technologii. Natomiast w przypadku projektów bardziej ryzykownych, o znaczeniu przełomowym, większe znaczenie będą odgrywały instrumenty bezzwrotne. Uwzględnianie poziomu ryzyka przy wyborze formy dofinansowania działalności przedsiębiorstw powinno wpłynąć na zwiększenie efektywności udzielanego wsparcia.

Poniżej zaprezentowano pozostałe najważniejsze zmiany wprowadzone w wyniku wdrożenia rekomendacji sformułowanych w ramach badania:

- W ramach priorytetu inwestycyjnego 1b „Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w B+I, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami B+R i sektorem szkolnictwa wyższego (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)” planowane jest wzmacnianie możliwości przedsiębiorstw do podejmowania i prowadzenia własnej działalności badawczo-rozwojowej lub intensyfikacji współpracy przedsiębiorstwa z jednostkami badawczo-rozwojowymi i naukowymi poprzez wsparcie tworzenia i rozwoju ich infrastruktury B+R. Wsparcie uzyskają inwestycje w aparaturę, sprzęt i inne niezbędne wyposażenie, które służyć będzie przedsiębiorstwom w poszukiwaniu innowacyjnych rozwiązań. Oferowane wsparcie ma przyczynić się do powstawania działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach lub tworzenia przez nie centrów badawczo-rozwojowych. Warunkiem wsparcia tego typu inwestycji będzie przedstawienie przez przedsiębiorstwo planów dotyczących prac B+R i ich potencjalnego gospodarczego zastosowania. Powinno to pozytywnie wpłynąć na zwiększenie efektów inwestycji w infrastrukturę B+R.
- W ramach priorytetu inwestycyjnego 1a „Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy” wsparte zostaną inwestycje polegające na tworzeniu lub rozwijaniu infrastruktury badawczo-rozwojowej w jednostkach naukowych, w zakresie niezbędnym do uruchomienia lub rozszerzenia działalności badawczo-rozwojowej w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego regionu określonych jako inteligentne specjalizacje. Realizowane projekty nie będą powielać istniejących zasobów, ale uzupełniać istniejącą infrastrukturę naukowo-badawczą, która będzie wykorzystywana do realizacji projektów badawczych. Wspierana infrastruktura będzie dostępna dla szeregu użytkowników, w tym przedsiębiorstw, a dostęp do niej będzie przyznawany na zasadach przejrzystych i nie-dyskryminacyjnych.
- W ramach priorytetu inwestycyjnego 3a „Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości” wsparcie zostanie skierowane m.in. na wzmocnienie systemu wspierającego proces inicjowania, tworzenia i rozwoju nowych firm, szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu. Będą wspierane projekty realizowane przez inkubatory przedsiębiorczości oraz inkubatory technologiczne polegające na oferowaniu możliwie szerokiego wachlarza usług wsparcia takich jak mentoring, coaching, wsparcie modelowania biznesowego, planowania finansowego czy analizy ryzyka.
- W ramach priorytetu inwestycyjnego 3d „Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji” będą wspierane IOB poprzez mechanizmy popytowe, takie jak vouchery i bony na specjalistyczne usługi.

STUDIUM PRZYPADKU 18

Zamawiający badanie:

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (IZ PO IG)

Przedmiot badania:

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (PO IG)

Tytuł badania:

Metaewaluacja wyników badań ewaluacyjnych Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Wykonawca badania:

Konsorcjum: Laboratorium Rozwoju Sp. z o.o., Infra Vision Przemysł Gorgol oraz Proewa Ewaluacja i Doradztwo Alicja Weremiuk

Termin realizacji badania:

wrzesień – grudzień 2012

Potrzeba realizacji badania:

Realizacja badania wynikała z potrzeby zebrania wiedzy zawartej w dotychczasowych badaniach ewaluacyjnych w celu jej wykorzystania w procesie programowania perspektywy 2014-2020.

Krótki opis badania:

Badanie stanowiło przegląd wyników badań ewaluacyjnych/ekspertyz/analiz dotyczących PO IG (przeprowadzono kilkadziesiąt badań, w ramach których wykonawcy sformułowali kilkaset wniosków i rekomendacji). Dokonana w ramach badania analiza wniosków i rekomendacji miała na celu ich zaktualizowanie, skonsolidowanie i wypracowanie rekomendacji kluczowych na okres programowania 2014-2020, bezpośrednio do zastosowania przy programowaniu działań i systemu wdrażania Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR).

Rezultaty bezpośrednie:

W wyniku identyfikacji w ramach badania ewaluacyjnego trzech głównych problemów PO IG dotyczących: zbyt dużego rozproszenia tematycznego wsparcia oraz braku lub zbyt małej koncentracji tematycznej, w szczególności na poziomie strategicznym; sposobów finansowania innowacji oraz trudności ze zdefiniowaniem, oceną i mierzaniem innowacyjności, przygotowano rekomendacje służące próbie rozwiązania tych problemów w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

W ramach badania zaproponowano zapewnienie większej koncentracji tematycznej na poziomie strategicznym, nie tylko operacyjnym, poprzez przyjęcie podejścia tzw. inteligentnych specjalizacji. Podejście to promowane również przez KE zostało zastosowane przy przygotowaniu PO IR na lata 2014-2020.

W przypadku sposobów finansowania innowacji zaproponowano odejście w nowym okresie programowania od nadmiernego stosowania dotacji w kierunku mechanizmów zwrotnych oraz wykorzystania innych instrumentów, np. ulg podatkowych (przykładowo na zatrudnienie pracowników działów B+R). Równocześnie pomoc bezzwrotna powinna być przeznaczona na tzw. innowacje radykalne. Zaproponowano również przyjęcie założenia, że w przypadku mechanizmów bezzwrotnych powinny być wsparte innowacje w skali przynajmniej branżowej. Także te rekomendacje znalazły zastosowanie przy programowaniu nowej perspektywy w obszarze innowacyjności.

W opinii zarówno ewaluatorów, jak i przedstawicieli instytucji zaangażowanych w realizację programu trudności związane z oceną i mierzaniem innowacyjności w konsekwencji doprowadziły do wyboru projektów, które w subiektywnej ocenie nie były najbardziej innowacyjne. Na nowy okres programowania przewidziano w związku z tym odejście od parametryzacji w procesie wyboru

Ewaluacja miała charakter metaewaluacji dotychczas przeprowadzonych badań w PO IG

W ramach ewaluacji zidentyfikowano trzy główne problemy PO IG i zaproponowano sposoby ich rozwiązania w nowej perspektywie finansowej 2014-2020

*Główne rekomendacje na okres 2014-2020 dotyczyły:
– większej koncentracji tematycznej poprzez przyjęcie podejścia tzw. inteligentnych specjalizacji
– przejścia od stosowania dotacji do zwiększonego stosowania mechanizmów zwrotnych*

– zastosowania oceny eksperckiej dla wyboru projektów innowacyjnych

Wyniki ewaluacji wpłynęły na założenia Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020

projektów tam, gdzie zastosowanie oceny eksperckiej pozwala na wybór najlepszych projektów (czyli w przypadku projektów dużych/złożonych oraz innowacyjnych).

Przeprowadzona ewaluacja wpłynęła na założenia Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) dotyczące zarówno instrumentów i kierunków wsparcia w obszarze innowacyjności, jak i sposobów jego realizacji związanych ze sposobem finansowania i procesem oceny wniosków. Założenia dotyczyły między innymi skupienia wsparcia dla branż w ramach Krajowych Inteligentnych Specjalizacji, ukierunkowania wsparcia na główne źródła tworzenia innowacyjności (wsparcie prac B+R na wczesnych etapach rozwoju produktów/technologii, instrumenty wzmacniające wspólne zaangażowanie pomiotów z sektorów nauki i gospodarki), zróżnicowania instrumentów wsparcia (obszary dla instrumentów zwrotnych i dotacji). Uwzględnienie wyników ewaluacji w PO IR na lata 2014-2020, jak i w systemie realizacji powinno pozwolić na zwiększenie skuteczności i efektywności działań realizowanych w ramach tego programu w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

STUDIUM PRZYPADKU 19

Zamawiający badanie:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Przedmiot badania:

Program sektorowy „InnoLot”

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ewaluacja ex ante programu sektorowego „InnoLot”⁸

Wykonawca badania:

Ewaluacja miała charakter mieszany to znaczy była realizowana przez pracowników Jednostki Ewaluacyjnej NCBiR przy udziale ekspertów zewnętrznych (reprezentujących dziedzinę objętą wsparciem, w tym przypadku specjalistów z branży lotniczej oraz ewaluatorów specjalizujących się w analizie logiki programów).

Termin realizacji badania:

styczeń – marzec 2013

Potrzeba realizacji badania:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu realizacji zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju przed rozpoczęciem realizacji każdego programu Centrum przeprowadza ewaluację jego założeń, w tym możliwości osiągnięcia zakładanych celów. W związku z tym ewaluacja ex ante Programu „InnoLot” realizowana była w odpowiedzi na wymogi prawne. Sposób realizacji badania reguluje również procedura ewaluacji, która określa m.in. zakres i kryteria, wzór struktury raportu końcowego, a także tzw. „ścieżkę realizacji”, gdzie rekomendowaną formułą dla ewaluacji ex ante jest ewaluacja prowadzona w oparciu o zasoby własne Centrum przy wsparciu ekspertów zewnętrznych (branżowych).

Krótki opis badania:

Celem głównym badania było określenie, czy Program InnoLot jest instrumentem wsparcia adekwatnym do potrzeb polskiego przemysłu lotniczego oraz określenie czy realizacja programu może skutecznie przyczynić się do podniesienia konkurencyjności krajowych produktów lotniczych na arenie międzynarodowej. Ocenie podlegała jakość proponowanej w programie interwencji publicznej.

Rezultaty bezpośrednie:

W wyniku przeprowadzonego badania sformułowano 8 rekomendacji, wdrożono całkowicie 1, natomiast częściowo 5. Rekomendowano:

- uzupełnienie założeń programu o wizję wdrożenia jego produktów oraz wskazanie, jak gotowe demonstratory mają przełożyć się na sukces komercyjny wspieranych przedsiębiorstw,
- doprecyzowanie mierzalnych efektów projektów,
- poprawę systemu wskaźników, bowiem w pierwotnej wersji nie gwarantował on możliwości monitorowania osiągania celów,
- wykorzystanie w macierzy logicznej wskaźników zmodyfikowanych na panelu ekspertów,
- dodanie diagnozy, tak aby koncepcja programu zawierała lepsze uzasadnienie powołania programu i ukazywała jego spójność ze strategicznymi kierunkami rozwoju lotnictwa polskiego.

W wyniku badania sformułowano rekomendacje mające pozwolić na poprawę jakości programu, tak by przyczyniał on się do podnoszenia konkurencyjności krajowych produktów lotniczych na arenie międzynarodowej

⁸ Program InnoLot jest jednym z pierwszych programów sektorowych służących realizacji dużych przedsięwzięć B+R, istotnych dla rozwoju poszczególnych branż/sektorów gospodarki. Są to programy, których realizację rozpoczęto w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju w 2012 r. ze środków krajowych, a następnie zostały one włączone do I osi Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój.

Wprowadzono zmiany w systemie oceny projektów, które pozwolą na zwiększenie szans na komercjalizację produktów projektów, a tym samym na poniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności polskiej branży lotniczej

W wyniku badania poprawiono logikę interwencji programu: zmieniono opis, cele i wskaźniki, co umożliwiło ma jego prawidłową ocenę w przyszłości

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Zauważalny jest wpływ wdrożenia rekomendacji na system oceny wniosków. Jedną z istotnych rekomendacji było uzupełnienie założeń programu o wizję wdrożenia jego produktów oraz wskazanie, jak gotowe demonstratory mają przełożyć się na sukces komercyjny wspieranych przedsiębiorstw. Proponowana rekomendacja została pośrednio wdrożona poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów oceny wniosków oraz wymogu określenia w części merytorycznej wniosku szczegółowej wizji wykorzystania wyników projektu oraz ich wkładu w polską i europejską konkurencyjność.

Rekomendacja dotycząca doprecyzowania opisu demonstratorów w odniesieniu do wymiernych parametrów została częściowo wdrożona poprzez zapis w obecnej wersji założeń wymagający od potencjalnych uczestników programu określenia parametrów produktu dla każdego demonstratora technologii na etapie wniosku. Dodatkowo zaproponowano uzupełnienie zapisów założeń o wymóg doprowadzenia każdej z technologii rozwijanych w ramach programu do co najmniej V-tego Poziomu Gotowości Technologicznej. Wprowadzenie rekomendacji pozwoli na zwiększenie szans na komercjalizację produktów projektów, a tym samym poniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności polskiej branży lotniczej.

Użyteczność i jakość badania została wysoko oceniona przez osoby związane z wdrażaniem interwencji. Szczególnie mocno akcentowały one możliwość wspólnego przedyskutowania ostatecznego brzmienia wskaźników oraz logiki interwencji wyrażonej m.in. poprzez cele programu, co ostatecznie zaskutkowało zmianami w tym obszarze. Wdrożono m.in. rekomendacje dotyczące jasnego wyartykułowania celów programu oraz przyjęcia opracowanego zestawu wskaźników. Zgodnie z zaleceniami, uzupełniono opis programu i pokazano jego cele na tle uwarunkowań i kierunków dla krajowej i zagranicznej polityki innowacyjnej. Zmiany doprowadziły do poprawy logiki interwencji programu, co umożliwi jego prawidłową ocenę w przyszłości.

STUDIUM PRZYPADKU 20

Zamawiający badanie:

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (IP PO KL, IZ RPO WO 2007-2013)

Przedmiot badania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL), Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2007-2013 (RPO WO 2007-2013)

Tytuł badania ewaluacyjnego:

Ocena i analiza przedsięwzięć zmierzających do powstania nowych podmiotów gospodarczych w województwie opolskim

Wykonawca badania:

Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source”

Termin realizacji badania:

sierpień – grudzień 2011

Potrzeba realizacji badania:

Główną przesłanką potrzeby realizacji badania było dokonanie oceny wpływu wypłaconych do końca 2010 roku dotacji w ramach PO KL i RPO WO 2007-2013 (w łącznej kwocie ponad 55 mln zł dla 2430 osób) na rozpoczęcie działalności gospodarczej na sytuację sektora przedsiębiorczości w regionie, w tym adekwatności powstania nowych przedsiębiorstw w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb regionalnych i lokalnych.

Krótki opis badania:

Głównym celem badania była ocena i analiza efektywności wsparcia przedsięwzięć zmierzających do powstania nowych podmiotów gospodarczych⁹ w województwie opolskim w stosunku do potrzeb regionalnych. Ocena dotyczyła adekwatności zrealizowanych działań przyczyniających się do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz powstających nowych miejsc pracy do potrzeb regionalnych, określenia powodów i skutków rezygnacji z dofinansowania przez beneficjentów i uczestników projektów oraz warunków wpływających na efektywność realizacji przedsięwzięć przyczyniających się do powstania nowych podmiotów gospodarczych oraz nowych miejsc pracy w województwie opolskim. Dodatkowo analizie poddana została jakość utworzonych nowych miejsc pracy w wyniku realizacji projektów w ramach działań 6.1.3 i 6.2 PO KL oraz 1.1.2 i 1.3.2 RPO WO 2007-2013¹⁰.

Celem badania była ocena i analiza efektywności wsparcia przedsięwzięć zmierzających do powstania nowych podmiotów gospodarczych w województwie opolskim w stosunku do potrzeb regionalnych

Rezultaty bezpośrednie:

Efektem realizacji badania ewaluacyjnego było sformułowanie przez wykonawcę badania 8 rekomendacji adresowanych do IZ PO KL (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego), IP PO KL (Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego), IP2 PO KL (Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu), IZ RPO WO 2007-2013 (Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego) oraz IP2 RPO WO 2007-2013 (Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki w Opolu). Wskutek podjętych przez adresatów rekomendacji działań, w całości zostały wdrożone 4 rekomendacje, natomiast pozostałe 4 zostały w części wdrożone.

Spośród wskazanych w ramach badania rekomendacji do najistotniejszych, wprowadzonych w całości do działań wdrożeniowych RPO WO 2007-2013 oraz PO KL 2007-2013 należą:

⁹ W ramach działań: Poddziałanie 6.1.3 PO KL – *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych – projekty systemowe*, Działanie 6.2 PO KL – *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia*, Poddziałanie 1.1.2 RPO WO 2007-2013 – *Inwestycje w mikroprzedsiębiorstwach*.

¹⁰ W ramach ww. działań oraz Poddziałania 1.3.2 RPO WO 2007-2013 – *Inwestycje w innowacje w przedsiębiorstwach*.

Spośród wskazanych w ramach badania rekomendacji zidentyfikowano trzy kluczowe, które w całości wprowadzone zostały do działań RPO WO 2007-2013 oraz PO KL 2007-2013

1. W związku z występowaniem w poszczególnych powiatach województwa opolskiego zróżnicowanej struktury populacji osób bezrobotnych zarekomendowano, by wdrażanie instrumentów wsparcia zorientowanych na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych (przy czym należy podkreślić, że chodzi w tym przypadku o tę część wsparcia, która adresowana jest do osób bezrobotnych) oraz tworzenie nowych miejsc pracy powinno być powiązane z analizą struktury specyfiki bezrobocia na lokalnych rynkach pracy (szczebel powiatowy).
2. Zrealizowane badanie wskazało, że jedna piąta uczestników projektów PO KL, którzy skorzystali ze środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej to osoby, które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie miały status osób długotrwale bezrobotnych. W związku z tym, wykonawca badania rekomendował, by w przypadku tych osób rozważyć zasadność wprowadzenia (na etapie szkoleniowo-doradczym) poszerzonego lub bardziej intensywnego programu wsparcia merytorycznego.
3. Jednym z najczęstszych problemów sygnalizowanych przez osoby i podmioty zaangażowane w proces wdrażania ewaluowanych form wsparcia był wysoki stopień skomplikowania procedur aplikacyjnych i związanych z realizacją przedsięwzięcia oraz zmienność dokumentów określających na różnych szczeblach formalne zasady realizacji dofinansowanych przedsięwzięć. W związku z czym, ewaluator rekomendował kontynuowanie działań zorientowanych na uproszczenie i – w miarę możliwości – zliberalizowanie procedur związanych z aplikowaniem, realizacją i rozliczaniem dofinansowanych przedsięwzięć.

Zmiany zachodzące pod wpływem ewaluacji:

Wprowadzono zmiany w systemie oceny projektów uwzględniające specyfikę bezrobocia na lokalnych rynkach pracy

W odpowiedzi na rekomendację dotyczącą powiązania wdrażania instrumentów wsparcia zorientowanych na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych z analizą struktury specyfiki bezrobocia na lokalnych rynkach pracy wprowadzono odpowiednie zapisy do Wytycznych IP obowiązujących do projektu systemowego i projektów konkursowych realizowanych w ramach Działania 6.2 PO KL. Wprowadzono m.in. kryterium strategiczne dotyczące realizacji projektu na terenie powiatów, w których stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie o co najmniej 2 punkty procentowe powyżej średniej dla województwa opolskiego. Jednocześnie do Wytycznych IP obowiązujących do projektów konkursowych i projektu systemowego, został wprowadzony zapis obligujący beneficjenta do opracowania i złożenia wniosku o dofinansowanie zawierającego analizę grupy docelowej oraz wskazujący, w przypadku projektów konkursowych, że jest to rekomendacja z badania ewaluacyjnego.

Ponadto w przypadku projektu systemowego, na etapie sporządzania wniosku projektowego, przeprowadzono analizę struktury osób bezrobotnych na terenie województwa opolskiego i na tej podstawie wskazano dodatkowe punkty, które na etapie rekrutacji zostaną przyznane kobietom, osobom niepełnosprawnym i osobom długotrwale bezrobotnym wskazując, że jest to rekomendacja z badania ewaluacyjnego. Natomiast w Poddziałaniu 1.3.2 RPO WO 2007-2013 wprowadzono kryterium premiujące tworzenie etatów badawczych (osoby z wyższym wykształceniem) i dodatkowo premiowane dla pracownika ze stopniem naukowym co najmniej doktora.

Dopasowano oferowane wsparcie do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych

W związku z rekomendacją dotyczącą zwiększonego wsparcia merytorycznego dla osób długotrwale bezrobotnych IP PO KL wprowadziła do Wytycznych obowiązujących do projektu systemowego oraz projektów konkursowych realizowanych w ramach Działania 6.2, zapisy o konieczności uwzględnienia, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, takiego wsparcia, które obejmować będzie zarówno tematykę bezpośrednio związaną z prowadzeniem firmy, jak i dotyczącą np. rozwijania kompetencji społecznych.

Wprowadzono zmiany mające na celu uproszczenie procedur związanych z aplikowaniem, realizacją i rozliczaniem projektów

Rekomendacje dotyczące kontynuowania działań zorientowanych na uproszczenie i zliberalizowanie procedur związanych z aplikowaniem, realizacją i rozliczaniem dofinansowanych przedsięwzięć IP PO KL wdrożyła m.in. poprzez zmniejszenie częstotliwości zmian Wytycznych obowiązujących do Działania 6.2 PO KL oraz poprzez uproszczenie trybu przekazywania informacji przez uczestników projektów, zastępując niektóre wymagane dokumenty oświadczeniami oraz znacznie upraszczając procedurę rozliczeniową. Przykładowo, jedna ze zmian dotyczyła rezygnacji z przedstawiania przez beneficjentów ostatecznych pomocy zaświadczenia o nadanym numerze REGON.

Z uwagi na charakter niniejszej publikacji nie było możliwości zaprezentowania wszystkich zidentyfikowanych przykładów dobrych praktyk. Poniżej wymieniono niektóre inne badania ewaluacyjne, które nie zostały przedstawione w publikacji w postaci studiów przypadków a które także wyróżniają się wysokim poziomem użyteczności oraz miały istotny wpływ na zmiany w ramach programów operacyjnych.

- Ocena systemu wyboru projektów zaprojektowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013
- Weryfikacja wartości docelowych wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013
- Ocena systemu kryteriów wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013
- Analiza systemu wskaźników w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013
- Ocena realizacji i efektów projektów partnerskich i zintegrowanych w ramach RPO WSL 2007-2013 w kontekście Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w przyszłym okresie programowania
- Wpływ projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu IV. LRPO Działanie 4.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich na ożywienie gospodarcze zdegradowanych obszarów oraz na uzdrowienie ich funkcji społecznych i kulturalnych.
- Ocena wpływu inwestycji realizowanych w ramach wybranych programów operacyjnych w perspektywie 2007-2013 na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w województwie lubuskim
- Ocena jakości projektów i ich wpływu na skuteczną i efektywną realizację celów RPO WO 2007-2013 wraz ze wskazaniem obszarów wymagających dalszego wsparcia
- Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim
- System realizacji wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013
- Ewaluacja ex ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
- Ewaluacja mid-term Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013
- Analiza systemu wskaźników monitorowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013
- Analiza i ocena kierunków wsparcia udzielonego w ramach Działania 1.1. RPOWŚ 2007-2013
- Ocena wybranych wskaźników przygotowanych przez IZ dla monitorowania Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013
- Ewaluacja ex ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie zachodniopomorskim w perspektywie 2014-2020
- Optymalny model systemu kontroli I stopnia w programach Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski w okresie programowania 2014-2020 EWT
- Ewaluacja ex ante projektu konkursu „Rozwiązania jutra w HR” (PARP)
- Identyfikacja barier wsparcia proeksportowego przedsiębiorstw” – ewaluacja tematyczna Działania 6.1 „Paszport do eksportu”, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (PARP)
- Ewaluacja Działania 1.4-4.1 PO IG – „Wsparcie na prace badawcze i rozwojowe oraz wdrożenie wyników tych prac” (PARP)
- Ocena jakości i skuteczności wsparcia kierunków zamawianych w ramach Poddziałania 4.1.2 PO KL
- Analiza kwalifikacji i kompetencji kluczowych dla zwiększenia szans absolwentów na rynku pracy (PO WER)
- Ocena zakresu wsparcia pomocy technicznej pod kątem przygotowania Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

PODSUMOWANIE

Analiza studiów przypadków przygotowanych na potrzeby publikacji oraz wywiady przeprowadzone z przedstawicielami jednostek ewaluacyjnych pozwalają na sformułowanie wniosków dotyczących procesu ewaluacji polityki spójności, w tym w szczególności w zakresie użyteczności badań ewaluacyjnych.

W ramach prac nad niniejszą publikacją przyjęto założenie, że wstępnej selekcji przykładów dobrych praktyk dokonują same instytucje zarządzające oraz jednostki ewaluacyjne czyli podmioty, które potrafią najlepiej dokonać subiektywnej oceny użyteczności poszczególnych badań ewaluacyjnych. Materiał przygotowany przez jednostki poddany został analizie przez niezależnego eksperta oraz Krajową Jednostkę Ewaluacji, a informacje uzupełniające uzyskano dzięki wywiadam z przedstawicielami jednostek ewaluacyjnych. Zastosowane podejście pozwoliło na podjęcie próby sformułowania obiektywnych wniosków znajdujących potwierdzenie w doświadczeniu osób i instytucji zaangażowanych bezpośrednio w proces ewaluacji polityki spójności.

Analizowane studia przypadków można podzielić na dwie klasyczne grupy badań ewaluacyjnych. Pierwsza z nich to ewaluacje procesowe, które najczęściej wskazywane były jako przykłady dobrych praktyk. Są to badania realizowane w odpowiedzi na konkretne zapotrzebowanie wynikające ze zdiagnozowanych w trakcie wdrażania programu problemów (np. nietrwałość dofinansowywanych projektów, niezrozumiałe kryteria wyboru projektów czy przeciągający się proces rozliczania wniosków o płatność). Ich użyteczność jest łatwo i szybko weryfikowalna – pozytywne zmiany wynikające z ich realizacji są bowiem konkretne, widoczne, łatwo mierzalne i pojawiają się w krótkim terminie. Są to efekty zmian wynikające z ewaluacji w postaci np. zmniejszania obciążeń dla beneficjentów, poprawy komunikacji między instytucjami a beneficjentami, zwiększenia rozpoznawalności programów finansowanych ze środków unijnych. Skuteczność badań ewaluacyjnych o charakterze procesowym odpowiadających na konkretne potrzeby operacyjne oraz świadomość ich użyteczności wydaje się być zatem bezdyskusyjna.

Na szczególną uwagę zasługują ewaluacje procesowe dotyczące systemu oceny i wyboru projektów, w tym kryteriów wyboru projektów. Obiektywna analiza efektów wdrażania rekomendacji, jak również opinie uczestników systemu realizacji polityki spójności wskazują na duże znaczenie oraz wysoką użyteczność tego typu badań. W dużej części wynika to z przedmiotu ewaluacji. Ustalenia ewaluacji w zakresie sposobu wyboru projektów w ramach programów operacyjnych są niejednokrotnie krytyczne dla przyszłej skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji. W tym przypadku zatem oddziaływanie ewaluacji ma charakter zarówno operacyjny, jak i strategiczny.

Drugą grupę badań stanowią ewaluacje wpływu ukierunkowane na ocenę efektów interwencji. Badania te realizują podstawową funkcję ewaluacji jaką jest analiza i ocena skuteczności, efektywności, trafności, użyteczności oraz trwałości projektów i programów. W tym przypadku bezpośrednim efektem ewaluacji jest uzyskana dzięki badaniom wiedza dotycząca rezultatów oraz mechanizmów funkcjonowania interwencji publicznych. Użyteczność ewaluacji uzależniona jest od zakresu i sposobu wykorzystania nabytej wiedzy, w tym w szczególności w ramach procesu programowania. Stąd wpływ ewaluacji w tego typu badaniach ma charakter pośredni i długoterminowy.

Warto również w tym miejscu podkreślić zidentyfikowaną w ramach analizy przypadków podwójną rolę ewaluacji on-going, która z jednej strony dostarcza rekomendacji na użytek bieżącego wdrażania programów, z drugiej zaś stanowi użyteczne uzupełnienie ewaluacji ex ante w procesie programowania. W wielu przypadkach bowiem wnioski z ewaluacji on-going wykorzystywane są przy programowaniu nowej perspektywy 2014-2020. W tym kontekście jako użyteczna metoda badawcza wskazywana jest metaewaluacja (przegląd systematyczny).

Zarówno w przypadku ewaluacji procesowych, jak i ewaluacji wpływu wysokim poziomem jakości i użyteczności charakteryzują się procesy badawcze polegające na realizacji szeregu pokrewnych i uzupełniających się ewaluacji. Dzięki stosowaniu takiego modelu wiedza nabyta dzięki badaniom kumuluje się a jednocześnie podlega okresowej weryfikacji. Ten rodzaj badań wskazywano jako

bardzo dobry sposób tworzenia rzetelnej podstawy do podejmowania decyzji dla wprowadzanych w ramach programów zmian.

Ponadto, w toku prac zidentyfikowane zostały również czynniki warunkujące skuteczność i użyteczność ewaluacji w procesie zarządzania programami operacyjnymi. Należą do nich:

- Powiązanie ewaluacji z konkretnymi potrzebami informacyjnymi wynikającymi z problemów zidentyfikowanych w toku realizacji programu

Analiza studiów przypadków wykazała, że poprawna identyfikacja oraz trafne zdefiniowanie potrzeb informacyjnych jest kluczowe dla użyteczności procesu ewaluacji. Powiązanie ewaluacji z konkretnymi potrzebami informacyjnymi przekłada się na podniesienie jakości procesu ewaluacji na wszystkich jego etapach. Pozwala to na właściwe dopasowanie rekomendacji do zaistniałych problemów, ale także powoduje większe zaangażowanie wszystkich uczestników procesu, w tym w szczególności osób bezpośrednio odpowiedzialnych za wdrażanie programów i głównych decydentów. Na podstawie poczynionych obserwacji można zatem sformułować wniosek, że proces ewaluacji posiada własną analogiczną do programów operacyjnych „logikę interwencji”, gdzie poprawnie zidentyfikowane i zdefiniowane problemy i potrzeby informacyjne stanowią punkt wyjścia dla planowanych i podejmowanych działań ewaluacyjnych oraz warunkują ostateczne rezultaty ewaluacji tj. zmiany w programach i ich wdrażaniu wywołane zastosowaniem rekomendacji.

- Właściwy moment realizacji badania

Na użyteczność ewaluacji wpływa moment jej realizacji i właściwe ulokowanie w cyklu wdrażania programu operacyjnego. Jest to z jednej strony ściśle powiązane ze wspomnianymi powyżej potrzebami informacyjnymi, z drugiej zaś wskazuje na duże znaczenie procesu planowania ewaluacji. Jest to szczególnie istotne w kontekście trwających obecnie prac nad planami ewaluacji. Wyniki analiz studiów przypadków pokazują, że proces planowania ewaluacji powinien być ściśle powiązany i wynikać z logiki interwencji programu, ale przy zachowaniu odpowiedniego marginesu dla nieplanowanych i podejmowanych ad hoc ewaluacji procesowych.

- Partycypacyjny charakter procesu ewaluacji

Studia przypadków oraz wywiady z przedstawicielami jednostek ewaluacyjnych potwierdziły, że warunkiem skuteczności i użyteczności ewaluacji jest odpowiedni poziom zaangażowania wszystkich uczestników procesu. Istotne jest nie tylko włączanie w proces ewaluacji wszystkich zainteresowanych stron, w tym w szczególności głównych decydentów, ale także intensywność interakcji zwłaszcza pomiędzy ewaluatorem a odbiorcami badania oraz adresatami rekomendacji.

- Wiedza merytoryczna, doświadczenie i zaangażowanie ewaluatora

Jest to warunek oczywisty i podstawowy dla zapewnienia odpowiedniej jakości procesu ewaluacji, mimo to został tutaj przytoczony jako jeden z istotnych czynników często wymienianych przez uczestników procesu ewaluacji. Pomimo wciąż istniejącego pewnego deficytu w tym zakresie należy podkreślić, że poziom merytoryczny badań ewaluacyjnych w Polsce jest na stosunkowo wysokim poziomie – znajduje to potwierdzenie m.in. w opiniach Komisji Europejskiej oraz pozostałych uczestników systemu ewaluacji na poziomie unijnym.

Jako uwagę końcową warto przytoczyć bardzo często wyrażaną przez uczestników procesu ewaluacji opinię, że jednym z najistotniejszych długoterminowych efektów zaprezentowanych w niniejszej publikacji badań była zmiana w podejściu do ewaluacji i kształtowanie, w szczególności wśród decydentów, przekonania o użyteczności ewaluacji jako instrumentu wdrażania polityki spójności oraz pozostałych krajowych polityk publicznych.